Stockholms stad

PM Rotel IX (Dnr KS 2025/932)

Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51)

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet
Remisstid den 17 oktober 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat betänkandet *Bättre förutsättningar för klimatanpassning* (SOU 2025:51) till bland annat Stockholms stad för yttrande. Regeringens särskilda utredare har haft i uppdrag att analysera och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning för att effektiva klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras. I uppdraget har även ingått att identifiera möjliga finansieringsmodeller för att långsiktigt fördela kostnaderna mellan de aktörer som drar nytta av en klimatanpassningsåtgärd.

Utredningen föreslår en modell för statligt åtagande avseende stigande hav. En ny förordning föreslås också som möjliggör medfinansiering av klimatanpassningsåtgärder från fastighetsägare. Därutöver lämnas elva ytterligare förändringar i befintliga författningar som bygger vidare på och utvidgar dagens lagstiftning. Förslagen kan genomföras oberoende av varandra.

I plan- och bygglagen (2010:900) föreslås förändringar som innebär att:

- Kommunen i översiktsplanen ska redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera
- Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker.
- Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan
- Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas
- Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill genomföra en klimatanpassningsåtgärd

- Strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken föreslås förändras så att klimatanpassningsåtgärder utgör särskilt skäl för upphävande av och dispens från strandskyddet.
- I ledningsrättslagen (1973:1144) görs en komplettering så att öppna dagvattenanordningar, såsom diken, ska omfattas av ledningsrätt.

I lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) införs bestämmelser som innebär att:

- Dagvattensystemets kapacitet regleras i lag
- VA-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet

Därutöver föreslås en förändring i väglagen (1971:948) och lagen om byggande av järnväg (1995:1649) som möjliggör tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg.

Folkhälsomyndigheten ges enligt förslaget ett bemyndigande att kunna meddela föreskrifter om högsta inomhustemperatur i sådana boenden med särskilt stöd och särskild service enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, äldrenämnden, Norra innerstadens stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen, exploateringskontoret, fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret inkommit med kontorsyttranden som svar på remissen.

Stadsledningskontoret välkomnar i huvudsak flera av utredningens förslag men betonar samtidigt behovet av tydligare nationella riktlinjer och ett större statligt ansvar, särskilt när det gäller kustskydd. Medfinansiering av klimatanpassningsåtgärder ses som principiellt rimlig, men modellen riskerar att bli komplicerad, rättsosäker och därför restriktivt använd. Kontoret välkomnar förslag om att använda översikts- och detaljplaner samt bygglov för klimatanpassning. Förslag om åtgärder kopplade till dagvattenhantering, strandskydd och högsta inomhustemperatur bedöms vara positiva, men behöver förtydligas och vägas mot annan lagstiftning. Vidare efterfrågas nationella riktlinjer för klimatscenarier och ett tydligare samordningsansvar för kommunerna, med tillhörande verktyg och finansiering, för att påskynda klimatanpassningen av befintlig bebyggelse.

Exploateringskontoret välkomnar medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder då det kan möjliggöra kostnadseffektiva åtgärder vid exploatering, men vill ha en reviderad beräkningsmodell som bättre fångar

skadekonsekvenser och fastighetens fördröjningskapacitet. Kontoret efterfrågar lättillgänglig information om dagvattensystemets kapacitet, är positiva till lagreglering av kapacitet men efterfrågar samstämmighet med branschrekommendationer samt ser fördelar med markreservat och möjligheten att villkora bygglov för klimatanpassning.

Fastighetskontoret stödjer att Folkhälsomyndigheten får föreskriftsmandat om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper och uppskattar förslagen om att kommunen och VA-huvudmannen ska lämna information till fastighetsägare. De anser att medfinansieringslagen behöver omarbetas då nuvarande beräkningsmodell är otillräcklig och bör istället beakta skadekonsekvenser och fastighetens fördröjningskapacitet.

Miljöförvaltningen tillstyrker större delen av utredningens förslag men betonar behov av förtydliganden och kompletteringar. Förvaltningen anser att värme/extremtemperaturer bör inkluderas i översiktsplaner, att Folkhälsomyndighetens föreskrifter om högsta inomhustemperatur även täcker boenden som är de boendes egentliga hem och övervägs för förskolor/skolor, samt att vägledning för tillsyn och hantering i plan- och byggprocessen tas fram. Förvaltningen stöder även regler för ändrade detaljplaner, dagvattensystemets kapacitet, markreservat för klimatanpassning och utökat statligt ansvar mot havsnivåhöjning, men efterlyser klarhet kring kostnadsfördelning, undantag, utredningsskyldigheter och behov av statligt stöd för investeringar.

Socialnämnden välkomnar att Folkhälsomyndigheten får föreskriftsmandat om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper, eftersom värmeböljor ökar. Vidare efterfrågar de tydliga regler och pekar på behov av investeringar i ventilation/kyla samt extra medel för anpassning, information och tillsyn så att kostnader inte hamnar på den enskilde.

Stadsbyggnadskontoret välkomnar flera användbara förslag men delar inte alla slutsatser. De anför att översiktsplanen bör ange strategiska ställningstaganden, inte detaljerade åtgärder. De stödjer markreservat, villkor för bygglov, lagstadgad dagvattendimensionering och ledningsrätt för öppna dagvatten samt ser medfinansiering och statligt kustansvar som positivt, men kräver fler utredningar av praktiska och kostnadsmässiga konsekvenser.

Trafikkontoret är i grunden positivt till förslagen om lagstiftning för klimatanpassning men framhåller behov av tydligare och mer praktiskt användbara regler. De stödjer medfinansiering av kommunala åtgärder men vill ha klarhet i hur nytta och avgifter beräknas samt ökad flexibilitet i hur stor andel av kommunens kostnad som kan debiteras. Kontoret efterfrågar också förtydliganden kring VA-huvudmannens

kapacitetskrav (10-årsflöde vs. 10-årsregn), vilken information som ska lämnas till fastighetsägare, formuleringar om strandskydd och översiktsplaners innehåll.

Äldrenämnden stödjer utredarens förslag att Folkhälsomyndigheten ska få bemyndigande att meddela föreskrifter om högsta inomhustemperatur i särskilda boenden för känsliga grupper. De framför att åtgärder kan innebära kostnader för ombyggnationer och klimatanläggningar. De instämmer i avgränsningen mot särskilda boenden i kommunal regi men varnar för praktiska utmaningar för hemtjänsten när sköra äldre bor i egna fastigheter.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd stödjer att öppna dagvattenanordningar omfattas av ledningsrätt och att dagvattensystemets kapacitet regleras, men betonar att grönytor och estetiska krav måste värnas i tät stadsmiljö. De anför att avgiftsförslaget kräver tydlig organisation och ansvarsfördelning för korrekt kostnadsfördelning. Regler om högsta inomhustemperaturer i särskilda boenden välkomnas men väntas öka kostnader och kräva mer information och personalresurser.

Stockholms Stadshus AB välkomnar tydligare kommunalt samordningsansvar och statligt ansvar för havsrelaterade risker för bättre långsiktig planering och finansiering. De stöder planverktyg som villkor för bygglov, ändring av detaljplaner, markreservat och lagstadgad dimensionering för dagvattensystem, samt möjligheten till ledningsrätt för öppna dagvattenlösningar. Samtidigt avvisas medfinansieringsmodellen i nuvarande form (risk för oproportionerliga kostnader och rättsosäkerhet), koncernen ser även behov av förtydliganden och stöd för föreskrifter om inomhustemperaturer (begränsa, stegvis införande och statliga stöd) och framhåller behovet att bredda fokus bortom akuta vattenrisker till långsiktiga effekter på grundvatten, dricksvatten och avfall.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag välkomnar utredningens arbete och de många konstruktiva förslag som syftar till att stärka samhällets klimatanpassningsförmåga. Klimatanpassning är en avgörande del av Stockholms stads miljöprogram, med målet att skapa ett klimatanpassat Stockholm där stadsmiljön är mer motståndskraftig mot extremväder. Jag ser ett tydligt behov av att utveckla lagstiftningen och tydliggöra ansvar och finansiering för att påskynda detta arbete.

Jag välkomnar förslaget om ett utökat statligt ansvar för kustskydd vid stigande havsnivåer. Som stadsledningskontoret framhåller är detta en fråga av nationell betydelse som inte kan lämnas till enskilda kommuner att hantera. Även om Stockholms stad inte är lika akut drabbat som södra Sverige, är den långsiktiga lösningen för Mälarregionen av yttersta vikt för dricksvattenförsörjningen för omkring två miljoner människor. Jag anser att det är avgörande att statens arbete

utgår från kommunernas översiktsplaner och att kommuner och regioner involveras tidigt i processen.

Ansatsen att möjliggöra medfinansiering från fastighetsägare som drar nytta av kommunala klimatanpassningsåtgärder är principiellt god. I tätbebyggda områden är det komplext att genomföra åtgärder och en rättvis kostnadsfördelning är viktig. Dock delar jag stadsledningskontorets oro att den föreslagna modellen i sin nuvarande form riskerar att bli alltför komplicerad, rättsosäker och därmed restriktivt använd. Beräkningsmodellen behöver omarbetas för att bättre spegla skadekonsekvenser och fastighetens fördröjningskapacitet samt för att säkerställa transparens och förutsägbarhet för fastighetsägare. Stadsledningskontoret lyfter även relevanta frågor kring hur kommunala bolags investeringar för klimatanpassning ska hanteras inom ramen för medfinansieringsmodellen.

Jag välkomnar förslagen om att kommunen inom ramen för översiktsplanen ska redovisa vilka fysiska åtgärder man själv planerar att ta initiativ till och vilka områden man inte tänker vidta åtgärder i. Förslagen bidrar till ökad rättssäkerhet och transparens. Det förutsätter dock att staten skjuter till stöd och resurser till kommunerna. Jag ser också ett tydligt behov av att inkludera värmeböljor och extrema temperaturer som en av de klimatrelaterade risker som kommunen ska redogöra för i översiktsplanen samt att Boverket får i uppdrag att ta fram vägledning för hur extremvärme ska hanteras i plan- och byggprocesser.

Jag ställer mig positiv till förslaget om att kunna införa markreservat för klimatanpassningsanläggningar i detaljplaner. Som stadsledningskontoret bedömer är det avgörande att långsiktigt kunna säkra ytor för storskaliga skyfallsanläggningar och svalkande grönytor, vilket är helt i linje med stadens ambitioner. Jag är även positiv till förslaget som rör att utöka möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning. Det stärker kommunens förmåga att säkerställa nödvändiga skyddsåtgärder vid exploateringar, särskilt där flera fastighetsägare berörs.

Jag anser att det är bra att betänkandet behandlar frågan om huruvida klimatanpassningsåtgärder ska kunna anges som särskilt skäl för dispens från strandskyddet. Det är dock oklart vilken instans som ska bedöma om behovet av en åtgärd inte kan tillgodoses utanför området och hur förslaget förhåller sig till annan lagstiftning kring vattenförekomster och naturvård.

Jag ser fördelar med förslaget om att öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen vilket förväntas skapa bättre förutsättningar att få till stånd öppna dagvattenlösningar, särskilt i en redan bebyggd stad. Dock påpekar stadsledningskontoret, likt Stockholm Vatten och Avfall AB, att behovet av att förstärka regleringarna för lokalt omhändertagande av dagvatten, som fastighetsägarna ansvarar för, kvarstår.

Angående förslaget att dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag anser jag, likt stadens remissinstanser, att intentionen med förslaget är bra. Fördelarna ligger främst i förutsägbarhet för byggande och förvaltandet av VA-anläggningen men också i att det skapar tydlighet i relationen mellan VA-huvudman och kommunen respektive fastighetsägaren. Det behöver dock tydliggöras att bestämmelsen enbart syftar till att kodifiera praxis och inte ska anses innebära ett utvidgat ansvar för VA-huvudmannen.

Jag konstaterar att en stor del av stadens remissinstanser, inklusive stadsledningskontoret, ställer sig positiva till förslaget om föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper. Miljö- och hälsoskyddsnämndens förbehåll, som stadsledningskontoret ställer sig bakom, inkluderar att vidga föreskriftsrätten till att även omfatta skolor och förskolor, vilket jag anser behöver utredas vidare. Det är avgörande att det finns tillräcklig finansiering och vägledning för att genomföra nödvändiga anpassningar och tillsyn, så att kostnaderna inte hamnar på den enskilde.

Jag noterar att utredningen inte lämnar några förslag om nationella riktlinjer för klimatscenarier, något jag bedömer skulle underlätta för genomförandet av åtgärder. Jag anser att en enhetlighet i dessa frågor nationellt är nödvändig för att undvika rättsosäkerhet. Vidare noterar jag att utredningen inte föreslår ett författningsreglerat kommunalt samordningsansvar. Stadsledningskontoret anser dock att om det finns en förväntan på att den byggda miljön ska anpassas snabbare och på bred front, behöver någon form av samordningsansvar tillkomma, naturligtvis med långtgående rättsliga verktyg och finansiering. Frågan om regional samverkan och samfinansieringsmodeller mellan kommuner behöver också adresseras vidare.

Stockholm den 1 oktober 2025

Åsa Lindhagen

Bilaga

Remiss - Betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51), dnr. KS 2025/932-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Centerpartiet och Liberalerna anser att det är hög tid att staten tar klimatanpassningen på större allvar. Betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning innehåller flera viktiga steg framåt, inte minst bättre lagstöd för att förebygga risker och en tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter, vilket ger kommunerna struktur och verktyg i arbetet.

Vi saknar dock avgörande pusselbitar. Staten lägger nya krav på kommunerna utan att säkra en långsiktig finansiering. Vi delar förvaltningens bedömning att flera av förslagen, exempelvis om dagvatten och inomhustemperaturer, riskerar att innebära ökade kostnader för nämnden och därmed för stockholmarna. Vi menar att staten måste ta ett större ansvar för att finansiera klimatanpassningen, men utan att hämma lokala och innovativa lösningar.

Den akuta vattenbrist som nu drabbar Stockholm visar med all tydlighet att klimatförändringarna redan är här. Trots stadens läge vid Mälaren står vi utan tillräcklig beredskap. Det är ett sorgligt bevis på kombinationen av regeringens bristande klimatpolitik och det lokala vänsterstyrets luftslott av klimatanpassningar. Centerpartiet och Liberalerna vill därför öka takten i klimatanpassningen, stärka beredskapen och investera i hållbara lösningar som regnvatteninsamling och gråvattenhantering. Stockholm behöver klimatåtgärder som fungerar här och nu och för kommande generationer.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat betänkandet *Bättre förutsättningar för klimatanpassning* (SOU 2025:51) till bland annat Stockholms stad för yttrande. Regeringens särskilda utredare har haft i uppdrag att identifiera hinder mot att kunna planera, genomföra och förvalta effektiva klimatanpassningsåtgärder och överväga om hindren motiverar författningsförändringar. Direktiven innehöll även två särskilda deluppdrag rörande ett eventuellt kommunalt samordningsansvar och ett förslag till en eller flera modeller för samfinansiering av åtgärder.

Utredningen lämnar sammanlagt förslag till elva författningsändringar i befintlig lagstiftning, en ny lag om medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder och en modell för statligt åtagande gällande stigande hav. Utredningen behandlar även frågan om ett kommunalt samordningsansvar för klimatanpassning och landar i att inte föreslå ett sådant. I betänkandet lyfts okunskap och osäkerhet som hinder för ett effektivt genomförande av klimatanpassningsåtgärder och att nationella riktlinjer skulle minska detta. Det ligger dock utanför utredningens direktiv att lämna förslag i den delen.

Ett utökat statligt ansvar för skydd när havet stiger

I betänkandet framgår att stigande havsnivåer är en effekt av klimatförändringarna som skiljer sig åt från andra naturhändelser som medför ökade risker. I Sverige har landhöjningen hittills varit snabbare än havsnivåhöjningen, men det förhållandet ändras nu med början i södra Sverige. Havsnivåerna kommer därmed att orsaka stora skador eftersom betydande nationella intressen finns lokaliserade längs kusten. Att betydande nationella intressen riskerar att skadas av havsnivåhöjningarna talar för att det inte enbart är en kommunal fråga att bedöma hur risken för översvämningar längs kusten ska mötas.

I betänkandet föreslås en beredningsprocess i två steg under fem år. Processen leder fram till ett beslut där riksdagen tar ställning till längs vilka kuststräckor staten avser att bygga kustskydd i den takt som krävs för att möta stigande havsnivåer. I ett första steg ska två statliga myndigheter – Boverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap – prioritera kuststräckor i södra Sverige efter de nationella värden som hotas och i vad mån ett kustskydd, i form av en fysisk barriär, långsiktigt är ett effektivt sätt att skydda dessa intressen. Resultatet av myndigheternas arbete ska sedan ligga till grund för ett andra steg där en parlamentarisk kommitté, efter kontakt med berörda kommuner och företrädare för de statliga intressena på platsen lägger förslag om var statliga kustskydd ska etableras. Kommittén ska också föreslå principer för kostnadsfördelning för utförandet och den statliga organisation som ska ansvara för genomförande och förvaltning. Kommitténs förslag ska utgöra grunden för beslutet där riksdagen pekar ut vilka kuststräckor som ska skyddas och där regeringen bemyndigas att besluta om placering och utformning av kustskydden. De

områden som genom sådana regeringsbeslut reserveras för utbyggnaden av kustskydd ska i sin helhet vara av riksintresse enligt miljöbalken (1998:808) och därigenom skyddas mot annan verksamhet som kan försvåra ett genomförande.

Medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Enligt utredningsdirektiven ska utredaren identifiera möjliga finansieringsmodeller för åtgärder som genomförs av och gynnar flera aktörer, exempelvis fastighetsägare, försäkringsgivare, näringslivet, kommuner och regioner, samt tar tillvara nationella intressen utan att det innebär ökade statliga åtaganden eller statlig finansiering.

Utredaren har tolkat uppdraget som att det handlar om författningsreglerade modeller som reglerar olika aktörers bidrag till finansiering av klimatanpassningsåtgärder. Banker och försäkringsbolag ingår inte med motiveringen att dessas agerande inte bör regleras på nationell nivå och att näringslivet (i bred mening) bör ha frihet att ingå uppgörelser baserat på sina egna affärsmässiga överväganden.

Utredaren har därför inriktat sig på att identifiera finansieringsmodeller som fördelar kostnader, nyttor och risker mellan kommuner och fastighetsägare. Utredaren föreslår en ny lag för att fördela kostnader mellan en kommun och de fastighetsägare som får nytta av en kommunal klimatanpassningsåtgärd. Lagen ger kommuner som genomför en klimatanpassningsåtgärd för att skydda en angelägenhet av allmänt intresse en möjlighet att ta ut en avgift av de fastighetsägare som har en nytta av åtgärden.

För att avgiften ska kunna tas ut av en viss fastighetsägare ska det innan åtgärden vidtas finnas en betydande risk för skada på fastigheten vid en naturhändelse och åtgärden ska leda till att denna betydande risk upphör. Det geografiska område där detta villkor är uppfyllt utgör klimatanpassningsåtgärdens medfinansieringsområde. De kostnader som får fördelas får avse genomförande, drift och underhåll frånräknat intäkter från andra än kommunens skattebetalare, exempelvis statsbidrag. Av dessa kostnader får högst hälften debiteras fastighetsägarna inom medfinansieringsområdet. Avgifterna ska fördelas inom medfinansieringsområdet enligt vad som är skäligt med hänsyn till den nytta som varje fastighet har av åtgärden. Vid bedömningen av nyttan ska kommunen beakta de ytor som är bebyggda respektive obebyggda samt storleken på den risk som upphör. Med hjälp av dessa parametrar ska kommunen konstruera en fördelningsnyckel som ska användas för att beräkna avgiften för varje fastighet. Avgiften för en fastighet får dock inte överstiga tio procent av fastighetens marknadsvärde.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Genom en ändring i 3 kapitlet 5 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, infördes år 2018 krav på att kommunerna i översiktsplanen ska redovisa sin syn på risken för

skador på den byggda miljön orsakade av klimatrelaterade naturhändelser samt hur dessa risker kan upphöra. Utredningen vill bygga vidare på detta med ett krav på redovisning av var kommunen anser att riskerna bör mötas med förebyggande fysiska åtgärder. Redovisningen ska ta skälig hänsyn till de bedömningar om klimatrelaterade risker som kommunen ska göra i planer och program enligt annan författning. Genom att kommunen redovisar behoven av fysiska åtgärder för att mer varaktigt skydda befintlig eller planerad markanvändning mot naturhändelser med negativa konsekvenser blir det tydligt för kommuninvånarna vad de kan förvänta sig. Det gäller speciellt för fastighetsägare som behöver ta ställning till om de själva bör initiera några fysiska åtgärder.

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan

Utredningen föreslår att markreservat ska kunna införas för klimatanpassningsanläggningar i en detaljplan på samma sätt som kommunen enligt 4 kapitlet 6 § PBL kan bestämma markreservat för trafik- och väganläggningar samt olika typer av tekniska anläggningar som behövs för allmänna ändamål.

Huvudmannen för anläggningen ska vara skyldig att på fastighetsägarens begäran förvärva nyttjanderätt eller annan särskild rätt i den omfattning som behövs för ändamålet. Bestämmelsen motiveras med att det är av stort värde att de detaljplaner som tas fram kan utformas så att de även fungerar i ett förändrat klimat. Det kan finnas behov att utföra skyddsåtgärder på en plats längre fram allteftersom klimatet förändras. När det handlar om att skapa utrymme i planen för sådana skyddsåtgärder som tillgodoser enskilda ändamål finns redan i dag möjlighet att i planen reservera utrymme för gemensamhetsanläggningar. Däremot finns ingen möjlighet att på kvartersmark reservera mark för skyddsåtgärder som behövs för att tillgodose allmänna ändamål.

Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas

Förslaget innebär en utökad möjlighet att villkora att lov eller startbesked endast får ges efter att en viss anläggning har kommit till stånd på så sätt att villkor även kan avse en anläggning för skydd eller säkerhet. En kommun kan redan idag bestämma att bygglov eller startbesked inte får ges förrän gemensamma nyttigheter i form av anläggning för exempelvis vägar, fjärrvärme eller vatten och avlopp finns på plats. Detta är ett sätt att säkerställa att de nödvändiga åtgärderna genomförs i de fall någon annan än kommunen ansvarar för genomförandet av planen. Ett sådant villkor kan också avse åtgärder för skydd och säkerhet, vilket även omfattar klimatanpassningsåtgärder, men den nuvarande bestämmelsen är avgränsad till sådana åtgärder som kan utföras på den egna tomten. Utredningen föreslår tillägg i 4

kapitlet 14 § PBL som kan användas i de fall där det finns ett behov av att villkora byggrätten i förhållande till klimatanpassningsåtgärder som skyddar fler än enstaka byggnader. Det kan handla om anläggningar i form av en vall eller damm för att skydda den tillkommande bebyggelsen mot översvämningar.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker

I betänkandet föreslås ett krav att under vissa förutsättningar upphäva äldre detaljplaner. Bestämmelsen införs som ett tillägg i 4 kapitlet 40 a § PBL och innebär att om det i en detaljplan vars genomförandetid gått ut finns kvartersmark som inte har bebyggts på ett sätt som i huvudsak följer av planen, och det finns en betydande risk för skador om marken bebyggs enligt planen och risken är en följd av klimatrelaterade översvämningar, ras, skred eller erosion, ska en kommun ändra eller upphäva detaljplanen i den delen. Kravet på att ändra eller upphäva en detaljplan ska tillämpas efter en övergångstid. Förslaget motiveras med att det i många äldre detaljplaner finns byggrätter som inte är lämpligt utformade i förhållande till de risker som klimatförändringarna medför, inte minst när det gäller risken för översvämning.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill vidta åtgärder

I betänkandet föreslås att en särskild upplysningsskyldighet för byggnadsnämnden införs i 12 kapitlet 3 a § PBL. Nämnden ska på begäran av den som avser att vidta en klimatanpassningsåtgärd för att förebygga eller minska risken för skada som kan följa av översvämning, ras, skred eller erosion, tillhandahålla ett skriftligt underlag om en sådan risk. Syftet med bestämmelsen är att underlätta för den som vill skydda sin egendom. Det handlar inte om en allmänt utökad uppgiftsskyldighet utan det riktar sig bara till den som avser att utföra en åtgärd.

Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet

För upphävande och dispens i områden som omfattas av strandskydd krävs särskilda skäl och de skäl som kan godtas finns uppräknade i 7 kapitlet 18 c § miljöbalken. Samtidigt är kustområden och andra strandnära områden särskilt utsatta för klimatförändringarna eftersom risken för översvämningar förväntas öka på grund av höjda havsnivåer samt ökade regnmängder, stormar och höga flöden. Anläggningar för klimatanpassning kan därmed behöva utföras i närheten av vatten och bestämmelserna om strandskydd kommer i vissa fall utgöra ett hinder för att genomföra klimatanpassningsåtgärder. I betänkandet föreslås därför att en klimatanpassningsåtgärd ska kunna utgöra ett särskilt skäl vid prövning om upphävande av eller dispens från strandskyddet. Förutsatt att behovet inte kan tillgodoses utanför området. Bestämmelsen innebär att kommunen i det enskilda fallet kan ge dispens från strandskyddet. Kommunen kan även i en detaljplan upphäva

strandskydd för ett område. I betänkandet framhålls att möjligheten till upphävande av och dispens från strandskyddet inte är avsedd att kunna tillämpas för anläggningar eller åtgärder som är avsedda att skydda tillkommande bebyggelse. Om en kommun genom en detaljplan vill möjliggöra ny bebyggelse som endast kan tillåtas om skyddsåtgärder vidtas inom strandskyddsområdet, får upphävande eller dispens för skyddsåtgärden inte meddelas med stöd av den föreslagna bestämmelsen.

Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen

I ett förändrat klimat med mer nederbörd uppstår behov av att öka kapaciteten i befintliga dagvattennät. Att hantera stora mängder dagvatten genom rörledningar och andra typer av tekniska anläggningar är ofta kostsamt. Vid nyanläggning finns därför ofta en strävan att fördröja vattnet i landskapet och anlägga dagvattendammar, bäckar och diken, som en integrerad del i ett dagvattennät. Det befintliga nätet är ofta framdraget med stöd av ledningsrätt enligt ledningsrättslagen men denna går inte att använda för att få ta mark i anspråk för öppna avloppsanordningar. Förslaget i betänkandet innebär att en förändring av ledningsrättslagen (1973:1144) som innebär att ledningsrätt ska kunna upplåtas även för diken och andra avloppsanordningar (öppna avloppsanordningar) för bortledande av dagvatten som ingår i en allmän va-anläggning.

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag

Kraven på ordnandet av den allmänna VA-anläggningen är utformade som funktionskrav och några närmare föreskrifter gällande utformande såsom kapacitet eller dimensionering finns inte. Branschorganisationen Svenskt Vatten har tagit fram riktlinjer och rekommendationer för den allmänna VA-anläggningens utformning och funktion vilka i praxis har lagts till grund för bedömningen om huruvida kraven på anläggningens funktion uppfyllts. Den praxis som finns stipulerar att avloppsnät bör anordnas och skötas så att de mest utsatta fastigheterna statistiskt sett inte löper risk att drabbas av översvämningar med kortare återkomsttid än tio år. Även om detta är väl etablerad praxis i branschen är det inte tydligt för den bredare allmänheten vad som kan förväntas av ett avloppsnät. Genom en tydlig norm får exempelvis en fastighetsägare som vill skydda sin egendom ett begripligt mått på vilken typ av händelse som dagvattennätet är tänkt att hantera och att flöden därutöver kan kräva egna insatser. I betänkandet föreslås att det i av lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, ska framgå att en allmän VA-anläggning ska anses tillgodose skäliga anspråk på säkerhet om den kan leda bort dagvattenflöden motsvarande minst ett tioårsregn.

VA-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet

I betänkandet föreslås att en skyldighet införs i vattentjänstlagen som innebär att VA-huvudmannen på begäran av en fastighetsägare, som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken för skada på sin fastighet till följd av översvämningar, ska lämna uppgifter om vilken mängd dagvatten den allmänna VA-anläggningen kan bortleda från fastigheten. Detta motiveras av att många klimatanpassningsåtgärder kan förväntas ske på initiativ av enskilda fastighetsägare i syfte att skydda den egna egendomen. Det är av intresse inte bara för den enskilde utan också för omgivningen och för kommunens klimatanpassningsarbete att sådana åtgärder genomförs med tillgång till bästa möjliga kunskapsunderlag. Uppgifter om dagvattensystemets kapacitet för att leda bort dagvatten i anslutning till den egna fastigheten är ett sådant underlag.

Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg

Utredningen föreslår att länsstyrelsen genom tillägg i väglagen (1971:948) och lagen om byggande av järnväg (1995:1649) ska få besluta att nyttjanderätt till mark eller annat utrymme ska upplåtas för tillfälliga arbeten som behövs för att förebygga eller minska en betydande risk för skada till följd av ras, skred, översvämning eller av annan liknande orsak eller för att återställa väg eller järnväg som skadats av sådana händelser eller av annan liknande händelse. Upplåtelsen ska avse den tid som behövs för arbetena. Ersättning för skada ska utgå till fastighetsägare och andra rättighetshavare.

Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper

Hälsoriskerna förknippade med värmeböljor är så allvarliga att utredningen anser att det bör införas ett krav på högsta inomhustemperatur i behovsbedömda boenden för äldre och funktionshindrade. Utredningen föreslår att Folkhälsomyndigheten ska få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om högsta temperatur inomhus i sådana boenden med särskilt stöd och särskild service enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade som kommunen är skyldig att inrätta för känsliga grupper.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, äldrenämnden, Stockholms Stadshus AB och Norra innerstadens stadsdelsnämnd.

På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen, exploateringskontoret, fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret inkommit med kontorsyttranden som svar på remissen.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret 14
Expolateringskontoret 20
Fastighetskontoret 22
Miljöförvaltningen 23
Socialnämnden 29
Stadsbyggnadskontoret 29
Trafikkontoret 32
Äldrenämnden 43
Norra innerstadens stadsdelsnämnd 44
Stockholms Stadshus AB 46
Reservationer m.m. 51

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholms stads *Miljöprogram 2030*, beslutat av kommunfullmäktige den 23 september 2024, finns mål om ett klimatanpassat Stockholm där stadsmiljön ska bli mer anpassad till ett förändrat klimat och staden ska stärka sin motståndskraft vid extremväder. Klimatanpassningsarbetet drivs utifrån miljöprogrammets mål om klimatanpassning tillsammans med stadens *Handlingsplan för klimatanpassning 2022–2025* som beslutades av kommunfullmäktige den 13 december 2021. I handlingsplanen finns aktiviteter som syftar till att driva arbetet framåt.

Stadsledningskontoret välkomnar utredningens uppdrag och arbete. Klimatanpassning är alltjämt en förhållandevis ny fråga för samhället och regelverket är långt ifrån heltäckande, vilket hindrar ett effektivt genomförande. Utredaren har på förhållandevis kort tid identifierat flera hinder för arbetet och lämnat flera förslag på författningsändringar.

Ett utökat statligt ansvar för skydd när havet stiger

Förslaget att ge staten ett utökat ansvar för skydd när havet stiger är enligt stadsledningskontorets mening rimligt. Att, som idag, lämna det upp till enskilda

kommuner att lösa riskerar att leda till suboptimeringar och inte minst kan det bli svårt att bära de gigantiska investeringar det handlar om. Frågan är inte lika akut för Stockholm som för södra Sverige. Längs östersjökusten balanseras havsnivåhöjningarna av landhöjningen i ett 100-årsperspektiv. Stadsledningskontoret vill ändå påminna om att frågans långsiktiga lösning är angelägen för Mälarregionen, där kommuner och regioner under längre tid har framställt önskemål till regeringen om en sammantagen och nationellt koordinerad åtgärdsplanering för att i framtiden förhindra saltvatteninträngning till Mälaren som är dricksvattentäkt för omkring två miljoner människor. Statens arbete med frågan behöver utgå från kommunernas översiktsplaner och att såväl kommunerna som regionerna behöver komma in tidigt i processen.

Medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Stadsledningskontoret välkomnar ansatsen och tanken om att kunna erhålla medfinansiering från fastighetsägare som har nytta av en klimatanpassningsåtgärd. Klimatanpassningsåtgärder i tät bebyggelse är komplext och som regel får ett flertal fastighetsägare nytta av de åtgärder som genomförs. Det är samtidigt en svår uppgift att erhålla medfinansiering genom frivilligt deltagande mellan kommun och andra fastighetsägare, eftersom detta kräver enighet i ett stort antal sakfrågor såsom åtgärdens utformning, skyddsnivå och kostnad.

Trots att förslaget nu gör det möjligt för kommuner att fatta beslut om medfinansiering är det förmodligen en möjlighet som kommer att utnyttjas restriktivt eftersom arbetsinsatsen för att motivera, beräkna och tillskapa ett medfinansieringsområde blir omfattande. Det är inte otroligt att det främst blir aktuellt där riskerna är mycket stora, alternativt i exploateringsområden som redan är föremål för utredningsarbete. I staden finansieras exploateringar främst med intäkter från själva projektet vilket innebär att en åtgärd som även kommer befintlig bebyggelse till del skulle behöva medfinansieras till 50 procent med skattemedel såsom bestämmelsen är utformad. Så ser det dock inte ut överallt och för en exploatering som sker med skattemedel skulle det kunna uppfattas som att det ger kommunerna ekonomiskt incitament att vidta för kommunen gynnsamma åtgärder på enskilda fastighetsägares bekostnad. Mot bakgrund av att avgiften är tvingande och kan vara mycket betungande för en enskild blir det viktigt för dess legitimitet att det inte framstår som att en kommun väljer och planerar sina åtgärder utifrån att delfinansiering med avgifter är en del av kalkylen.

Förslaget väcker ytterligare ett antal frågor. En handlar om att bedöma nyttan som fastighetsägare erhåller. I verkligheten kommer fastigheter, som på pappret ser ut att ha samma risk, inte att ha det på grund av byggnadstekniska förutsättningar såsom fasadens egenskaper, förekomst av källare etc. Stadsledningskontoret befarar att den modell som beskrivs i betänkandet inte ger en rättvisande bild av uppgiften i verkligheten. En alltför schablonmässig bedömning riskerar mot bakgrund av detta att ifrågasätta legitimiteten för åtgärden och kommunens avgiftsutkrävande. Denna

synpunkt framförs även av stadens fastighetsnämnd och flera av de fastighetsägande bolagen som anser att avgiftsmodellen bör vara mer tydlig och förutsägbar. Att det bör finnas möjligheter att reducera eller undanta avgift om fastighetsägaren har vidtagit egna åtgärder för att hantera risker. Vidare efterfrågas tydligare definitioner och objektiva bedömningskriterier för avgiftsmodellen, så att fastighetsägare kan förstå hur avgifterna beräknas och hur de kan påverka avgiftsbeloppet.

Medfinansieringsbestämmelserna går endast att använda om kommunen finansierar 50 procent av åtgärden. En förutsättning för detta är att det finns ett kommunalt allmänintresse av att hantera översvämningsrisken. I betänkandet illustreras det med att en åtgärd genomförs för att skydda en skola som även kommer andra fastigheter till del. Detta är blott ett exempel och det finns långt många flera åtgärder som skulle kunna motivera ett kommunalt allmänintresse. För staden som har en kommunkoncern med kommunala bolag som ansvarar för skolor, omsorgsboenden, förskolor, hamnverksamhet, fiber med mera uppstår likväl en del frågor. Kan staden tillgodoräkna sig den investering ett sådant bolag genomför för att skydda verksamheten eller behöver kommunen ovanpå detta skjuta till 50 procent i skattemedel för att kunna använda medfinansieringsverktyget? Ska bolaget som förvaltar stadens skolfastigheter i så fall betraktas som en fastighetsägare jämte övriga?

En ytterligare aspekt på detta är om bestämmelserna om medfinansiering, trots att de är dispositiva, ändå kan få en normerande effekt. Betänkandet innehåller inte förslag som ger kommunerna något utökat ansvar, vilket innebär att de som ansvarar för en samhällsviktig verksamhet som riskerar att drabbas av klimatrisker också är de som behöver hantera dessa risker. Stadens rådande uppfattning är att det finns ett kommunalt allmänintresse av att kollektivtrafik, det statliga vägnätet, elförsörjningen och så vidare fungerar. Detta motiverar i sin tur samverkan med de aktörer som företräder sådana verksamheter när det behövs för att hantera riskerna med fysiska åtgärder. Att staden lägger resurser på en sådan samverkan genom tid, utredningar, projektledning och markupplåtelser har med ovanstående resonemang bedömts vara motiverat och rimligt, förutsatt att motparterna har betalningsvilja att genomföra åtgärden. Har staden en egen nytta, exempelvis för att en kommunal väg inte översvämmas, kan staden även bekosta en del av åtgärden. Stadsledningskontoret befarar dock att det nu kan uppfattas som en norm att staden alltid ska bekosta minst 50 procent av åtgärder där det finns ett kommunalt allmänintresse.

Stadsledningskontoret noterar att medfinansieringen även omfattar kostnader för plan- och tillståndsprövningar, vilket kan innebära att fastighetsägare ”straffas” med högre avgifter om tillståndsprövningen drar ut på tiden till följd av att fastighetsägarna själva, i egenskap av sakägare, framför invändningar. En sådan konstruktion kan vara i strid med Århuskonventionen och rätten till rättslig prövning.

Trafiknämndens yttrande innehåller ytterligare aspekter och för utvecklade resonemang gällande de frågeställningar som uppkommer med anledning av förslaget och hur det ska tillämpas.

Mot bakgrund av ovanstående anser stadsledningskontoret att förslaget behöver arbetas om så att tillämpningen underlättas och blir förutsebar

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Stadsledningskontoret delar stadsbyggnadsnämndens uppfattningar att nuvarande reglering redan ger tillräckliga förutsättningar för klimatanpassning. Stadsledningskontoret har främst beaktat frågan utifrån stadens klimatrisker där stigande hav inte är en sådan framträdande risk. Möjligen kan denna bestämmelse få en annan innebörd tolkat i ett sådant ljus när det handlar om mycket stora åtgärder. Slussens ombyggnation var exempelvis en åtgärd som finns i översiktsplanen. Många klimatanpassningsåtgärder förutsätter dock flexibla lösningar och verkar i mindre skala. Genomförandet av sådana åtgärder förutsätter ofta samverkan mellan olika aktörer. Stadsledningskontoret anser att översiktsplanens huvudsakliga funktion bör vara att redovisa kommunens strategiska ställningstaganden för mark- och vattenanvändning i relation till olika klimatrisker samt hur dessa bör hanteras.

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till förslaget och delar utredningens bedömning att detaljplaner behöver kunna förberedas för att fungera även i ett framtida klimat.

Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till förslaget. Det stärker möjligheten att vid exploateringar i form av gemensamhetsanläggningar där flera fastighetsägare berörs, få till stånd nödvändiga skyddsåtgärder för att hantera klimatrisker.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker

Stadsledningskontoret anser likt stadsbyggnadsnämnden att den föreslagna regleringen bör utgå. Dess förenlighet med planmonopolet kan ifrågasättas. Möjligheten att ompröva detaljplaner finns redan med gällande regelverk, varför den föreslagna regleringen inte är nödvändig. Förslaget riskerar också att utan tydlig nytta, skapa en orimligt stor arbetsbörda för kommunerna.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill vidta åtgärder

Stadsledningskontoret anser att förslaget är vällovligt men befarar att det kan innebära ett stort merarbete. Att tillhandahålla underlag i form av karteringar till

enskilda är säkert möjligt men det kommer sannolikt även att leda till många frågor gällande hur aktuellt underlag ska tolkas och vad det betyder.

Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet

Stadsledningskontoret anser att det är bra att betänkandet behandlar frågan. Att klimatanpassningsåtgärder ska kunna utgöra skäl för upphävande eller dispens från strandskyddet förefaller rimligt. Det är dock oklart vilken instans som ska bedöma om behovet av en åtgärd inte kan tillgodoses utanför området. Hur förslaget förhåller sig till annan lagstiftning kring markavvattning, vattenförekomster, skydd av natur samt olika dispens- och tillståndsprocesser i dessa avseenden är inte heller helt tydligt.

Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen

Stadsledningskontoret ser fördelar med förslaget som förväntas skapa bättre förutsättningar att få till stånd öppna dagvattenlösningar särskilt på sådana platser där det finns begränsat utrymme i en befintlig stad. Sannolikt är avsikten även att samordnade dagvatten och skyfallsanläggningar ska kunna nyttja bestämmelsen. Stadsledningskontoret vill dock likt Stockholm Vatten och Avfall AB påpeka att behovet av att förstärka regleringarna för lokalt omhändertagande av dagvatten, som fastighetsägarna ansvarar för, kvarstår trots denna förändring.

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag

Stadsledningskontoret anser, likt stadens övriga remissinstanser att intentionen med förslaget är bra. Fördelarna ligger främst i förutsägbarhet för byggande och förvaltandet av va-anläggningen men också i att det skapar tydlighet i relationen mellan va-huvudman och kommunen respektive fastighetsägaren. Det behöver dock tydliggöras att bestämmelsen enbart syftar till att kodifiera praxis och inte ska anses innebära ett utvidgat ansvar för va-huvudmannen.

Va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet

Avsikten med förslaget uppges vara att skapa förutsättningar för enskilda fastighetsägare att hantera risker med avseende på översvämning vilket är vällovligt. Stadsledningskontoret delar emellertid Stockholm Vatten och Avfall AB:s påpekande att ett krav på utlämnande av information på det sätt som föreslås kommer att innebära stort merarbete för va-huvudmannen eftersom det inte är en uppgift som finns tillgänglig för alla platser utan det krävs en mindre utredning per fastighet. Det även ifrågasättas hur användbar informationen är. Kapaciteten i den allmänna va-anläggningen är inte knutet till en specifik ledning utan påverkas av systemets funktion inom ett större geografiskt område. Det vore lämpligare att va-huvudmannen tillhandahåller mer generell information exempelvis om dagvattensystemets kapacitet enligt nu föreslaget krav i va-tjänstlagen uppfylls inom området.

Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg.

Stadsledningskontoret har inget att invända mot förslaget om rätt till marktillträde för förebyggande och avhjälpande åtgärder längs vägar och järnvägar.

Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper

Stadsledningskontoret konstaterar att en stor del av stadens remissinstanser ställer sig positiva till förslaget. Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker förslaget med ett par förbehåll som stadsledningskontoret ställer sig bakom. Avseende att vidga föreskriftsrätten till att omfatta skolor och förskolor anser emellertid kontoret att detta är något som i så fall behöver utredas vidare med hänsyn till behov och konsekvenser.

Angående nationella riktlinjer och samordningsansvar

Stadsledningskontoret vill avslutningsvis lyfta två frågor där utredningen inte lämnar några förslag.

I betänkandet framförs avseende frågan om nationella riktlinjer att det inte ingår inte i utredningens uppdrag att lämna förslag på nationella riktlinjer för klimatscenarier men att utredningens bedömning är att det skulle undanröja eller minska flera hinder för genomförandet av åtgärder. Betänkandet hänvisar även till att regeringen i sin handlingsplan för klimatanpassning avser att fortsätta arbetet med att ”analysera om nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och riskbedömning bör fastställas”. Stadsledningskontoret anser att ju fler regleringar som införs för att hantera klimatrisker ju oftare uppstår dessa frågor som handlar om vilka grundantaganden som behöver göras. Vilket klimatscenario ska tillämpas? Vilken tidshorisont bör anläggas i olika frågor? Att inte ha en enhetlighet i dessa frågor nationellt riskerar att situationen upplevs som rättsosäker. Samtidigt behöver det stå klart att detta inte handlar om någon vanlig typ av standardisering som kan skickas till en expertmyndighet att bestämma, utan att frågorna rymmer politiska överväganden och behöver behandlas så. Det finns också anledning att göra noggranna avvägningar och konsekvensanalyser av eventuella förslag. Inte minst för att begreppen tenderar att sammanblandas vilket lätt kan få oönskade effekter. I ovanstående citat från regeringens handlingsplan framhålls exempelvis val av klimatscenarier vilket stadsledningskontoret anser det vore lämpligt att behandla nationellt men där står även ”riskbedömningar”. Hur risken bedöms behöver även fortsatt vara en fråga att analysera utifrån lokala förutsättningar och behov.

Utredningen har avslutningsvis undersökt om kommuner bör ges ett samordningsansvar för klimatanpassning och landat i att inte föreslå något sådant. Utifrån de ramar som gavs i direktivet och den tid utredningen fick till förfogande anser stadsledningskontoret att detta förmodligen var klokt. Ett sådant ansvar utan riktiga verktyg i form av åtaganden, skyldigheter och finansiering hade skapat förväntningar som i praktiken blivit svåra att möta. Med undantag för förslaget om ett statligt åtagande för kustskydd ligger därmed befintliga ansvarsgränser fast, vilket

innebär att klimatanpassning av befintlig bebyggelse alltjämt bygger på frivillighet från kommunernas sida.

Klimatanpassning av befintlig bebyggelse kommer att därmed gå fortsatt långsamt – i alla fall för sådana klimatrisker som kräver många fysiska åtgärder i geografin. Att det finns en medfinansieringsmöjlighet ändrar inte så mycket på det. Det är fortfarande ett resurskrävande och stort arbete att driva projekten vilket gör att det kommer att vara de mest angelägna ur samhällssynpunkt i kombination med rådighet och att möjliga lösningar finns som kommer att genomföras.

Om det finns en förväntan på att den byggda miljön ska anpassas snabbare och på bred front behöver, enligt stadsledningskontorets uppfattning, förmodligen någon form av samordningsansvar tillkomma. Det vore i så fall naturligt att ett sådant ansvar för lokal anpassning faller på kommunen. Ett sådant ansvar kan dock inte axlas utan långtgående rättsliga verktyg tillsammans med finansiering.

En fråga som också behöver adresseras vidare är den om regional samverkan kring en gemensam åtgärd. Här skulle det behöva utredas någon form av samfinansieringsmodell kommuner emellan. Att förlita sig till frivillighet är vanskligt. Den ökade tappningskapaciteten från Mälaren i Slussen i Stockholm, som hanterar översvämningsrisker i 35 kommuner, är ett talande exempel på detta. Trots att så många drar nytta av åtgärden och trots två förhandlingsrundor har ingen annan kommun bidragit till åtgärden.

Expolateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

De förslag på anpassad lagstiftning som i första hand berör exploateringskontorets verksamhet beskrivs och kommenteras nedan.

En modell för fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Exploateringskontoret ser mycket positivt på förslaget som innebär att kostnader kan fördelas mellan kommunen och den fastighetsägare som drar nytta av en klimatanpassningsåtgärd. Förslaget skapar förutsättningar för att i samband med exploateringar åtgärda översvämningsrisker i befintlig bebyggelse, vilket i många fall är kostnadseffektivt.

Va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet

Uppgifter om dagvattensystemets kapacitet är viktig information vid planering av exploateringar. Exploateringskontoret anser att det finns ett stort behov av att enkelt erhålla dessa uppgifter från va-huvudmannen, men att informationen inte i första hand behövs för att hantera skyfallsrisker eftersom extrema regnmängder behöver

kunna hanteras ytligt eller i särskilda anläggningar. Om det råder kapacitetsbrist i ett område behöver detta uppmärksammas tidigt i planeringen och kostnader för åtgärder som ökar kapaciteten behöver uppskattas.

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag

Enligt praxis ska va-huvudmannen klara av att hantera ett 10-årsregn. Om ett krav på dagvattensystemets kapacitet införs i lagstiftningen skulle va-huvudmannens skyldighet ytterligare tydliggöras, men exploateringskontoret bedömer att förslaget har en mindre praktisk betydelse. Kontoret noterar dock att det föreslagna kapacitetskravet skiljer sig från de rekommendationer som tillämpas vid nybyggnad. Vid planering av ny bebyggelse i centrum- och affärsområden rekommenderar Svenskt Vattens publikation P110 att dagvattensystemet dimensioneras för regn med en återkomsttid på 30 år istället för 10 år. I andra fall rekommenderas 20 eller 10 års återkomsttid. Rekommenderad kapacitet beror på vilken typ av bebyggelse som är aktuell inom ett visst område. Om dagvattensystemets kapacitet enligt lagförslaget regleras till 10 års återkomsttid, läggs nivån långt under Svenskt Vattens rekommendationer för ny bebyggelse i stadsmiljö. Exploateringskontoret önskar därför ett förtydligande av va-huvudmannens ansvar i förhållande till branschens rekommendationer.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Exploateringskontoret anser att förslaget är bra. I de fall klimatanpassningsåtgärder är definierade och presenterade på en översiktlig nivå kan enskilda detaljplaner förhålla sig till dessa. Det kan vara positivt för detaljplaneprocessen och för att planera finansiering av klimatanpassningsåtgärder. Däremot är översiktsplaner inte juridiskt bindande vilket medför en osäkerhet kopplat till genomförandet. I dagsläget bedriver inte Stockholms stad arbete med klimatanpassningsåtgärder på den skalan som översiktsplanen avser.

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan

Exploateringskontoret ser att förslaget kan innebära en större möjlighet att anpassa detaljplaner efter ett klimat i förändring. Det finns samtidigt en risk att mark reserveras för ändamål som senare inte visar sig vara nödvändiga.

Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas

Exploateringskontoret anser att det är befogat att införa krav på klimatanpassningsåtgärder i de fall där åtgärden är av betydelse för detaljplanens lämplighet.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker

Exploateringskontoret befarar att förslaget medför ett stort och kostsamt inventeringsarbete som inte nödvändigtvis tillför större nytta. Kontoret anser att det

vore bättre att utreda eller nyttja redan befintligt regelverk för bygglov för att på så vis komma till rätta med riskerna.

Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen

Förslaget kan innebära att viss parkmark hamnar under ledningsrätt. Det skulle ge va-huvudmannen bestämmanderätt över parkmarken. Det skulle i sin tur innebära svårigheter avseende förändrad markanvändning av parkmark.

Förslaget skulle kunna vara en fördel för samordning av dagvattenlösningar och skyfallslösningar, eftersom dessa åtgärder skulle kunna placeras inom samma stråk.

Exploateringskontoret ser även fördelar med att förutsättningarna mellan att förlägga dagvattenanläggningar på kommunal respektive privat mark jämnas ut. De flesta kommuner har vanligen markförläggningsavtal med ledningsbolagen för att kunna hantera ledningsfrågor på ett smidigt sätt. Några sådana avtal förekommer normalt inte med privata fastighetsägare. Ifall öppna dagvattenanläggningar omfattas av ledningsrättslagen, kan va-bolaget ansöka om ledningsrätt på privat mark och på så sätt jämnas förutsättningarna ut.

Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg

Exploateringskontoret har inga synpunkter på lagförslaget. Tillfälliga nyttjanden är vanliga av olika skäl, och metoder för avtal och ersättningar är väl beprövade i Stockholms stad.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill genomföra en klimatanpassningsåtgärd

Exploateringskontoret anser att det är befogat med gemensamma informationsplatser där fastighetsägare själva kan ta fram relevant underlag för sin fastighet. Krav på underlagets detaljeringsgrad bör begränsas, eftersom det kan bli väldigt resursdrivande ifall kommunen ska tillhandahålla underlag specifikt för varje enskild fastighetsägare. Stockholms stad har tagit fram en skyfallsmodell för staden som skulle kunna delas med intresserade fastighetsägare.

Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för upphävande av och dispens från strandskyddet

Exploateringskontoret ställer sig positivt till förslaget eftersom det förenklar arbetet med klimatanpassningsåtgärder i närheten av stränder.

Fastighetskontoret

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Fastighetskontoret är positivt till förslaget om att folkhälsomyndigheten ska få lämna föreskrifter, samt till förslagen om att kommunen och va-huvudmannen ska tillhandahålla information till fastighetsägare.

Att folkhälsomyndigheten lämnar föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper gör det tydligt vad som ska uppnås vad gäller inomhusmiljö. Detta kan kräva anpassning av lokaler för att nå upp till, men överensstämmer med de mål staden satt i miljöprogrammet. Vad gäller information från kommunen och va-huvudmannen har dessa förslag potentialen att förenkla byggoch underhållsprojekt för fastighetsägare vilket är positivt.

Fastighetskontoret anser att förslaget om en ny lag för medfinansiering för fastighetsägare av kommunala klimatanpassningsåtgärder behöver omarbetas och utredas mer innan det genomförs.

I förslaget ingår en beräkningsmodell med kriterier. Kriterierna vad gäller sättet att se på översvämningsrisk samt bebyggd och obebyggd yta bör omarbetas. Bedömningen av översvämningsrisken behöver inkludera att konsekvenserna av en översvämning i form av skador, verksamhetsavbrott och kostnader kan variera mellan olika fastigheter även fast samma mängd vatten tar sig in på fastigheten. Detta behöver troligen inkluderas i bedömningen för att få fram en beräkningsmodell som accepteras. Kriteriet om bebyggd och obebyggd yta skulle med fördel kunna bytas ut mot ett mått på hur stor regnmängd som fastigheten klarar att fördröja på sin egen mark. På detta sätt blir en obebyggd men hårdgjord yta respektive en medvetet fördröjande åtgärd som en växtbädd mer rättvist bedömda.

En möjlighet att ta ut medfinansiering har potentialen att öka takten på kommunens åtgärdsarbete för att skydda allmänna intressen vilket fastighetskontoret anser är positivt. Förslaget är dock som det är beskrivet nu svårbedömt hur det kommer att påverka fastighetsägare finansiellt samt hur det kommer att påverka flexibilitet i fastighetsutveckling och byggprojekt.

En omarbetad lag skulle kunna vara ett bra verktyg för kommunen för att kunna få medfinansiering för viktiga åtgärder. I nuläget finns ingen sådan möjlighet och kommunen får svårt att genomföra åtgärder för det allmänna bästa.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Nämndens yttrar sig över remissen dels i egenskap av tillsynsmyndighet enligt miljölagstiftningen och dels som stadens expertkompetens inom miljöskydd och naturvård. Nämnden bedömer att den inte närmare berörs av de förslagna ändringarna i väg- respektive järnvägslagstiftningarna samt förslaget till ny lag om medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder och lämnar därför inte några synpunkter på de förslagen.

Stockholms stad har under flera års tid, tillsammans med flera andra städer och kommuner i Sverige identifierat behoven av att få till stånd förbättrad lagstiftning och tydlighet gällande finansiering, ansvar och ägande av klimatanpassningsåtgärder. Nämnden ser positivt på ambitionerna att förändra befintliga författningar och tydliggöra och utvidga dagens lagstiftning.

Det kan konstateras att utredningens uppdrag är mycket komplext och att utredningen valt att avgränsa arbetet bl.a. med hänsyn till andra pågående utredningar och lagstiftningsprocesser. Sammantaget är det något svårt att utifrån betänkandet bilda sig en samlad uppfattning av framförallt om den föreslagna lösningen för kostnadsfördelning för klimatanpassningsåtgärder är den bästa och hur den samverkar med åtgärder på andra nivåer, såsom åtgärder i statlig regi och kommunala skyldigheter enligt annan lagstiftning, till exempel beredskapslagstiftningen. Nämnden lämnar nedan närmare synpunkter på utredningens förslag.

Förslag till ändringar i lagstiftningen

1. Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Nämnden tillstyrker beredningens förslag men anser att betänkandet bör kompletteras med motsvarande redovisning avseende åtgärder kopplade till värmebölja och extrema temperaturer (sid 190, ”ett tillägg görs i första stycket fjärde punkten om att det av översiktsplanen, utöver kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt hur sådana risker kan minska eller upphöra, ska framgå inom vilka områden som kommunen avser att ta initiativ till fysiska åtgärder för att skydda mot sådana risker”). Nämnden förordar därför utöver lagda förslag att värmeproblematik bör inkluderas som en av de klimatrelaterade risker en kommun ska redogöra för i sin översiktsplan enligt 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Nämnden efterfrågar även vägledning gällande hur extremvärme bör hanteras i nyproduktion och planprocesser. Boverket ges lämpligen i uppdrag att ta fram sådan vägledning.

2. Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker.

Utredningen föreslår att kommunerna ska vara skyldiga att upphäva eller ändra detaljplaner i den del det finns obebyggda tomter där risken för klimatrelaterade översvämningar, ras, skred eller erosion är stor. Kommunerna ska få sex år på sig att identifiera och eventuellt åtgärda riskerna, innan kravet börjar tillämpas.

Nämnden tillstyrker förslaget och ser positivt på att detaljplaner skulle kunna vara föremål för aktualitetsgranskningar utifrån ny kunskap om klimatanpassningsbehov, med lämplig periodicitet och vid aktualisering av äldre vilande planer. Liknande reglering har diskuterats i flera sammanhang, bl.a. i SOU 2023:72 *En enklare*

hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande. Nämnden lyfte i sitt remissvar över det betänkandet behovet av att kunna ändra eller upphäva äldre detaljplaner, i det fallet med hänsyn till påverkan på förutsättningarna att följa miljökvalitetsnormer för vatten (MHN 2024-06-16 §16, Dnr 2024-6631). Nämnden bedömer att det behövs tvingande regler för att en sådan översyn av detaljplan, som nu föreslås, faktiskt ska komma till stånd.

Enligt betänkandet ska en detaljplan ändras eller upphävas så snart en risk som utlöser lagkravet identifierats. Nämnden anser att det finns behov av att utveckla resonemanget om vad som krävs för att en risk ska anses vara identifierad. Krävs det t.ex. särskild utredning som ger stöd för antagandet och ska det efter den initiala sexårsfristen ske löpande översyn och bedömning?

Nämnden vill dock lyfta att en alltför strikt tolkning innebär att lagförslaget kan leda till att kommunerna blir skyldiga att agera oavsett om det finns något exploateringstryck eller inte. Detta kan medföra att detaljplaner med byggrätter som inte är aktuella för byggnation kommer att ta resurser från kommunerna i onödan. Ytterligare en risk är att förslaget kan leda till att fokus läggs på de enskilda fastigheterna där problemet uppstår, istället för att undersöka om åtgärder kan göras uppströms, så att ett större geografiskt område nedströms skyddas. Det bör också framgå om kommunerna har någon utredningsskyldighet när det uppkommer misstanke om risk – oavsett om det uppdagats av kommunen själv eller inkommit från annat håll.

3. Folkhälsomyndigheten ska få utfärda föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper.

Utredningen föreslår att Folkhälsomyndigheten (FHM) ska få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om högsta temperatur inomhus i sådana boenden med särskilt stöd och särskild service enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade som kommunen är skyldig att inrätta för känsliga grupper.

Nämnden anser att förslaget bör tillstyrkas, med följande synpunkter:
I betänkandet (s.225) anges vidare att utredningen förväntar sig att bemyndigandet ska leda till att FHM inför föreskrifter för högsta inomhustemperatur för sådana boenden där äldre och andra känsliga grupper blir föremål för omsorgsinsatser under hela dygnet *utanför* det egna hemmet. Nämnden vill påpeka risken för att det kan bli en onödig/felaktig avgränsning i riktlinjer eller föreskrifter med hänsyn till att det ska vara fråga om ”boende utanför det egna hemmet”. Det torde förekomma att t.ex. äldre med särskilt boende är skrivna på boendet och har sagt upp ordinarie lägenhet och boendet alltså är deras enda hem. Temperaturkraven måste förstås vara tillämpliga även i sådana situationer.

Nämnden anser också att det bör övervägas om FHM:s föreskrifter även ska omfatta förskolor och skolor eftersom även dessa inrymmer känsliga grupper.
Nämnden ser också behov av att FHM vägleder om hur kommunerna ska bedriva tillsyn av inomhustemperaturer, inklusive kompletterande vägledning för särskilda

boenden specifikt inriktade mot sårbara grupper, samt för sårbara personer i eget boende.

Nämnden förordar, utöver utredningens förslag, att föreskrifter om högsta inomhustemperaturer, såväl räknat över hela dygnet som för nattemperaturer bör inkluderas. Både Folkhälsomyndigheten och WHO *(Ref: WHO; Public Health advice on preventing health effect of heat)* lyfter i råd och riktlinjer att det ur hälsoperspektiv är möjlighet till sänkning av nattemperaturen som är viktigast.
Ökade krav på klimatanpassning medför ökad risk för konflikt med annan lagstiftning. Nämnden ställs återkommande i sin tillsynsverksamhet inför konflikter mellan kravställning gällande behov av åtgärder avseende inomhustemperaturer och t.ex. gestaltningskrav eller kulturmärkningar, vilket försvårar åtgärder såväl i nyproduktion, i samband med ombyggnationer eller åtgärder för befintliga byggnader. Nämnden anser därför att det vore önskvärt om lagstiftaren förtydligar hur sådana avvägningar ska göras.

4. Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen.

Nämnden tillstyrker tillägget att ett dike eller annan avloppsanordning för bortledande av dagvatten, men som inte utgör en ledning, också ska ingå i en allmän VA-anläggning, så att det blir möjligt att få marktillträde för öppna dagvattenlösningar med stöd av ledningsrätt på annans mark. Nämnden är positiv till att detta kan innebära att skyfallsgator kan ingå i allmänna VA-anläggningar, samt att detta skapar rättsliga förutsättningar för att välja dagvattenlösningar utifrån funktion och miljönytta snarare än juridiska begränsningar.

5. Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag.

Utredningen föreslår att det ska framgå av lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) att en allmän VA-anläggning ska anses tillgodose skäliga anspråk på säkerhet om den kan leda bort dagvattenflöden motsvarande minst ett tioårsregn.
Nämnden tillstyrker förslaget om att lagreglera kraven på dagvattensystemets kapacitet. En sådan bestämmelse ökar tydligheten för alla inblandade aktörer och bidrar till bättre klimatanpassad infrastruktur.

Nämnden bedömer dock att en kapacitet om minst ett tioårsregn i många områden är otillräcklig. Det är viktigt att ett eventuellt minimikrav i lagstiftningen inte motverkar den platsspecifika branschpraxis som har utvecklats och som fortsatt behöver användas i de områden där större flöden behöver kunna omhändertas.

Det kommer att krävas stora investeringskostnader för att få fullgod kapacitet i ledningssystemet. Nämnden anser att regeringen bör utreda behovet av ett statsbidrag, likt de satsningar som staten tillhandahöll på 1970-talet när nuvarande ledningssystem byggdes ut.

6. VA-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet

Utredningen föreslår att VA-huvudmannen, på begäran av en fastighetsägare inom ett

verksamhetsområde som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken för skada på sin fastighet till följd av översvämningar, ska lämna uppgifter om vilken mängd dagvatten den allmänna VA-anläggningen kan bortleda från fastigheten.

Nämnden tillstyrker förslaget och menar att förslaget om att VA-huvudmannen ska lämna information till fastighetsägare om dagvattensystemets kapacitet är ett viktigt verktyg för att stärka kunskapsunderlaget inför den enskildes möjlighet till beslut om förebyggande skyddsåtgärder mot översvämningar.

8. Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan.

Utredningen föreslår att kommunen i en detaljplan ska kunna införa markreservat för en klimatanpassningsanläggning som behövs för allmänna ändamål. Nämnden tillstyrker förslaget.

Nämnden ser positivt på att exempelvis ytor för storskaliga skyfallsanläggningar eller för svalköar kan säkerställas långsiktigt genom att redovisas i översiktsplanen och konkretiseras i detaljplaner. Nämnden efterfrågar dock vägledning för att avgöra i vilka situationer markreservat för klimatanpassningsanläggningar bedöms vara lämpliga.

9. Möjlighet att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas.

Nämnden tillstyrker utredningens förslag. Texten ”för skydd och säkerhet” bör dock ändras till ”för klimatanpassningsanläggning” så att lagtexten blir likalydande med andra texter som föreslås i betänkandet.

10. Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill genomföra en klimatanpassningsåtgärd.

Utredningen föreslår att VA-huvudmannen ska lämna uppgifter om vilken mängd dagvatten den allmänna va-anläggningen kan bortleda från fastigheten. Sådana uppgifter ska lämnas på begäran av en fastighetsägare inom ett verksamhetsområde som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken för skada på sin fastighet till följd av översvämningar. Nämnden tillstyrker förslaget.

11. Klimatanpassningsåtgärder ska vara särskilt skäl för upphävande av och dispens från strandskyddet.

Utredningens förslag innebär att det ska vara möjligt att få dispens från strandskyddet om området behövs för en anläggning, anordning eller åtgärd som ska förebygga eller minska en betydande risk för en skada på miljön, människors liv eller hälsa eller egendom till följd av effekterna av ett förändrat klimat. En förutsättning för detta är att behovet av åtgärden inte kan tillgodoses utanför området. I betänkandet föreslås detta införas i 7 kap. 18 c § miljöbalken.

Det noteras inledningsvis att katalogen med särskilda skäl för dispens från strandskydd sedan den 1 juli 2025 återfinns i 7 kap. 18 e § miljöbalken. Enligt gällande bestämmelser kan skäl för strandskyddsdispens bland annat vara att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett *angeläget allmänt intresse* som inte kan tillgodoses utanför området (7 kap. 18 e § 5 p), eller behöver tas i anspråk för att tillgodose *ett annat mycket angeläget intresse (*7 kap. 18 e § 6 p).

Som framgår i betänkandet (s. 167) har regeringen i prop. 2021/22:168 bedömt att klimatanpassningsåtgärder, som har föregåtts av ett gediget utredningsunderlag och som är väl avvägda mot övriga allmänna och enskilda intressen, normalt bör vara så angelägna att det finns särskilda skäl för att ge dispens enligt punkterna 5 och 6 ovan.

Nämnden delar regeringens bedömning och anser att utredningens förslag bör avstyrkas. För det fall lagstiftaren väljer att gå vidare med utredningens förslag vill nämnden framhålla vikten av att dispensen tillämpas restriktivt och att den inte ska kunna ges för anläggningar eller åtgärder som är avsedda att skydda tillkommande bebyggelse (jfr betänkandet s. 168), men inte heller andra tillkommande anläggningar, såsom nya markytor.

Ett utökat statligt ansvar för skydd när havet stiger (förslag 13)

Utredningen bedömer att staten bör ta ett större ansvar för att hantera risken för översvämning från havet och att det i närtid bör klarläggas var översvämningsskydd mot havet bör anläggas med utgångspunkt från nationella intressen. Nämnden är positiv till förslaget. För Stockholms del balanseras dock stigande havsnivåer i ett 100-årsperspektiv av landhöjningen längs vår del av Östersjökusten.

Övriga synpunkter

Utredarna gör bedömningen att det inte är inte motiverat att införa ett författningsreglerat kommunalt samordningsansvar för klimatanpassningsåtgärder. Istället bedöms att förslag som tydliggör kommunens roll och ansvar bör prioriteras. I det Nationella expertrådet för klimatanpassnings första rapport[1] föreslås att kommunerna får ett samordningsansvar för klimatanpassning av den byggda miljön inom kommunens gränser. Expertrådet menar att detta inte betyder att det är kommunernas uppgift att vidta och finansiera åtgärder som skyddar privata fastigheter, men att kommunen har en viktig roll när det gäller kunskapsförmedling och samordning. Även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) beskriver liknande vilja i en rapport från programberedningen för hållbar omställning[2]

[1] Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022)

[2] Sveriges Kommuner och Regioner (2023). Rättvis och hållbar omställning för klimatet. Förslag från SKR:s programberedning för hållbar omställning., Rubrik 7.1.3 Samordningsansvar enligt Sveriges Kommuner och Regioner

Nämnden bedömer, i likhet ovan nämnda instanser, att det är motiverat med samordning av arbetet med klimatanpassning då många olika aktörer behöver vidta åtgärder enskilt och gemensamt och för att klimatanpassningsarbetet ska kunna ske på ett effektivt sätt. Om det är på kommunal, regional eller statlig nivå som samordning bör ske behöver ingå i fortsatt utredning.

Nämnden anser även att regeringen borde överväga att utveckla det statliga klimatanpassningsstödet så att alla berörda fastighetsägare, statliga, kommunala och privata, ska kunna söka finansieringsstöd för gemensamma insatser.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2025 följande.

> Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningens yttrande berör endast förslaget i utredningen som handlar om de grupper som Folkhälsomyndigheten definierat som känsliga grupper. Både socialtjänsten och funktionhinderomsorgen berörs av regler och riktlinjer som har påverkan på känsliga grupper och de omsorgsmiljöer som känsliga personer bor i.

Utifrån att antalet värmeböljor kommer att öka i framtiden på grund av klimatförändringar är det viktigt att samhället ställer om. Särskilt viktigt är det för större tätorter och städer där temperaturer i bebyggd miljö oftare är högre. Att Folkhälsomyndigheten får bemyndigande att utfärda föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper innebär en förtydligande vad som gäller för bland annat boende med särskild service enligt LSS och SoL. Tydliga regler behövs för att minimera hälsorisker vid bland annat värmeböljor.

Att anpassa särskilda boenden till nya föreskrifter om högsta inomhustemperatur kräver investeringar i ventilation, kylningssystem eller/och byggnadsanpassningar. Här är det viktigt att det finns extra medel för anpassningar av fastigheter, informationsinsatser och tillsyn kopplad till nya regelverk så att inte kostnaderna i slutänden hamnar hos den enskilde.

Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret bedömer att betänkandet innehåller flera konstruktiva och användbara förslag, men delar inte samtliga av utredningens slutsatser. Kontoret ser positivt på de delar som kan bidra till praktiska förbättringar och fortsatt utveckling inom området.

Förslag som klimatanpassar dagens lagstiftning

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera
Kontoret bedömer att nuvarande reglering redan ger tillräckliga förutsättningar för klimatanpassning, varför ytterligare reglering inte är nödvändig. Klimatanpassningsåtgärder förutsätter flexibla lösningar, verkar i olika skalor och behöver kunna anpassas till flera möjliga framtidsscenarier. Genomförandet av sådana åtgärder ligger ofta utanför kommunens rådighet och förutsätter samverkan mellan olika aktörer. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande eller en åtgärdsplan. I fråga om klimatanpassning bör dess huvudsakliga funktion vara att redovisa kommunens strategiska ställningstaganden för mark- och vattenanvändning i relation till olika klimatrisker samt hur dessa bör hanteras. I detta kan ingå att ange restriktioner för markanvändning, riktlinjer och lokalisering för ny bebyggelse samt att identifiera områden där naturbaserade lösningar kan vara särskilt ändamålsenliga. Denna typ av åtgärder kan integreras i de strukturella underlag för grönblå strukturer som utvecklas inom den kontinuerliga översiktsplaneringen. Andra mer detaljerade åtgärder lämpar sig bättre att redovisa i andra typer av planeringsunderlag eller särskilda åtgärdsplaner.

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan
Kontoret ser positivt på förslaget och delar utredningens bedömning att detaljplaner behöver kunna förberedas för att fungera även i ett framtida klimat. Det är angeläget att långsiktigt kunna säkra funktionen hos ytor som ska kunna rymma stora vattenvolymer vid skyfall men också för att på lång sikt möjliggöra för byggandet av översvämningsskydd.

Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas
Kontoret ställer sig positivt till förslaget. Det stärker möjligheten att vid exploateringar i form av gemensamhetsanläggningar där flera fastighetsägare berörs, få till stånd nödvändiga skyddsåtgärder för att hantera klimatrisker.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker
Kontoret anser att den föreslagna regleringen bör utgå. Dess förenlighet med planmonopolet kan ifrågasättas. Möjligheten att ompröva detaljplaner finns redan med gällande regelverk, varför den föreslagna regleringen inte är nödvändig. Förslaget riskerar också att utan tydlig nytta, skapa en orimligt stor arbetsbörda för kommunerna.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill vidta åtgärder
Kontoret saknar en motivering till varför kommunens serviceskyldighet enligt förvaltningslagen inte skulle vara tillräcklig. Det bör också framgå vilken typ av skriftligt underlag som det kan anses finnas behov av utöver det som länsstyrelsen, SMHI och MSB redan tillhandahåller.

Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet

Kontoret instämmer i att det finns behov av att underlätta för kommunerna att införa skydd för kustnära exploateringar och befintlig bebyggelse. Att klimatanpassningsåtgärder ska kunna utgöra skäl för upphävande eller dispens från strandskyddet är i grunden bra, men det är oklart vilken instans som ska bedöma om behovet av en åtgärd inte kan tillgodoses utanför området. Hur förslaget förhåller sig till annan lagstiftning kring markavvattning, vattenförekomster, skydd av natur samt olika dispens- och tillståndsprocesser i dessa avseenden är inte heller helt tydligt. Kopplat till detta anser kontoret att regeringen bör ta initiativ till fler förändringar i miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen för att förenkla och korta ledtiderna för tillståndsprocesser i förhållande till etablering av klimatanpassningsåtgärder.

Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen
Kontoret ser fördelar med förslaget som förväntas skapa bättre förutsättningar att få till stånd öppna dagvattenlösningar. Att delar av dagvattenanläggningen kan utföras i ytläge gör det möjligt att hantera större vattenmängder på ett ändamålsenligt och mindre kostsamt sätt, vilket inte minst vid stadsutveckling är främjande för hållbara och klimatanpassade dagvattenlösningar.

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag
Ur ett stadsbyggnadsperspektiv ser kontoret positivt på att det tydliggörs i lag vilken kapacitet den allmänna va-anläggningen ska dimensioneras för, samt att detta ska uppnås även med framtidens prognoser om förväntad ökad nederbörd.

Va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet
Kontoret har inget att invända mot förslaget.

Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg
Kontoret har inget att invända mot förslaget om rätt till marktillträde för förebyggande och avhjälpande åtgärder längs vägar och järnvägar.

Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper
Kontoret ser fördelar med förslaget men anser att genomförandet såväl praktiskt som kostnadsmässigt bör belysas ytterligare.

Ett utökat statligt ansvar för skydd när havet stiger

Kontoret välkomnar förslaget om ett utökat statligt ansvar för att etablera kustskydd, men betonar att statens arbete bör utgå från kommunernas översiktsplaner samt att såväl kommunerna som regionerna behöver komma in tidigt i processen. Arbetet kommer enligt utredningen att i första hand att fokusera på södra Sveriges kuster. Kontoret vill påminna om frågans aktualitet även för Mälarregionen, där kommuner och regioner under längre tid har framställt önskemål till regeringen om en sammantagen och nationellt koordinerad åtgärdsplanering för att i framtiden förhindra saltvatteninträngning till Mälaren som är dricksvattentäkt för omkring 2 miljoner människor.

En modell för fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Kontoret ser på positivt på utredningens förslag om en ny lag för medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder. Det kan i vissa fall vara rimligt att de fastighetsägare som får nytta av en klimatanpassningsåtgärd är med och betalar för den. Förslaget till finansieringsmodell skulle kunna öka möjligheten att vidta åtgärder som kan bedömas var motiverade utifrån ett kommunalt allmänintresse.

Trafikkontoret

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret avgränsar sitt yttrande till de aspekter i betänkandet som kontoret har en tydlig synpunkt på. Därav exkluderas vissa författningsförslag från kontorets yttrande.

Trafikkontoret är positivt till att författningsförslag tagits fram för arbetet med klimatanpassning. Betänkandet innehåller en rad djuplodande resonemang rörande förutsättningar för klimatanpassning, som ter sig gediget underbyggda. Utredningens uppdrag har varit komplext med många frågeställningar som berör en stor andel av samhällets aktörer. Det uppstår därav svårighet att som enskild organisation analysera och besvara samtliga resultat som betänkandet tagit fram. Nedan synpunkter är därför inte en komplett analys av hela betänkandet, utan av de delar som kunnat bemötas med godtagbar kompetensnivå.

Synpunkter på författningsförslag

Förslag till lag om medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Författningsförslaget innebär att *en kommun som vidtar en klimatanpassningsåtgärd för att skydda en angelägenhet av allmänt intresse får besluta om att ta ut en avgift för att täcka en andel av kostnaderna för åtgärden. Avgiften får tas ut av ägarna till de fastigheter som har nytta av åtgärden.*

Kommunen får som högst ta ut en avgift som motsvarar 50 % av den egna kostnaden, exkluderat eventuella bidrag såsom statsbidrag. Fastighetsägare får debiteras maximalt 10 % av fastighetens marknadsvärde och har möjlighet att överklaga beslut om avgift som kommunen fattar. Debitering av avgift sker då åtgärden genomförts och ska betalas inom ett år, om inte uppskov ges av särskilda skäl. Debitering av avgift får endast ske efter det att kommunen beslutat om ett medfinansieringsområde, där en risk för skada från naturhändelse kommer upphöra att vara betydande efter åtgärdens genomförande. Nyttan som fastighetsägarna individuellt erhåller, i form av sänkt risk, ska ligga till grund för skälig avgift. Avgiften kan inkludera kostnader för både drift och underhåll, utöver investering. Om kommunen inom 30 år efter det att betalningsskyldighet för en klimatanpassningsåtgärd inträdde fattar beslut eller vidtar en åtgärd som innebär att skyddets funktion minskar eller upphör ska kommunen helt

eller delvis återbetala erlagda avgifter.

Trafikkontoret är positiv till förslaget att kunna utkräva avgift för klimatanpassningsåtgärder gentemot fastighetsägare. Klimatanpassningsåtgärder inom t.ex. tätort är komplext och som regel får ett flertal fastighetsägare nytta av åtgärder som kan genomföras. Det är samtidigt en mycket komplex uppgift att erhålla medfinansiering genom frivilligt deltagande mellan kommun och andra fastighetsägare, eftersom detta kräver enighet i ett stort antal sakfrågor såsom åtgärdens utformning, skyddsnivå, kostnad, markanspråk, med mera. Förslaget bör, i de fall det används, signifikant underlätta denna process eftersom kommunen enskilt får rådighet att utforma åtgärden, om än dock efter vissa regler och krav. Trafikkontoret anser att denna lagstiftning sannolikt kommer ha störst tillämpningsmöjlighet i de fall då klimatanpassningsåtgärder av större omfattning och kostnad är aktuellt, såsom havsvallar, erosions-, ras- och skredsäkring av större områden, skydd av större låglänta områden från skyfall, med mera.

Det anses dock sannolikt att förslaget inte med enkelhet kommer kunna appliceras för klimatanpassningsåtgärder av begränsad omfattning, eftersom arbetsinsatsen för att motivera, beräkna och tillskapa ett medfinansieringsområde bör vara omfattande. Det är även sannolikt så att en betydande andel av de fastighetsägare som berörs kommer vara negativt inställda till att inkluderas i medfinansieringsområdet, varvid kommunens förtroendekapital kan påverkas negativt och lagstiftningen således inte kommer nyttjas lika frekvent som annars vore fallet.

Trafikkontoret ser en risk att det med nuvarande författningsförslag kommer finnas betydande spridning i tolkning rörande den nytta som fastighetsägare erhåller, av flera anledningar. Bl.a. kommer fastigheter inom medfinansieringsområdet av byggnadstekniska skäl vara mer eller mindre exponerade mot en risk, även om det på pappret ser ut som att risken är den samma. Det kan illustreras med två exempelfastigheter:

- Fastighet A har lokaler under mark, underjordiskt garage samt kostsamma tekniska system i källare. Vid en översvämning skadas stora värden i inventarier, fordon och tekniska system och betydande skador på byggnad i form av golv, el, innerväggar med mera.
- Fastighet B är byggd på en högre grundplatta utan källare och har tät fasadkonstruktion, och drabbas bara av mindre skador, för samma omfattning av översvämning som fastighet A.

Skadekostnaden är således flerfalt högre för fastighet A än B och den direkta finansiella risken är således flerfalt högre. Att helt korrekt på förhand beräkna en potentiell skadekostnad kommer dock vara näst intill omöjligt, eftersom detta kräver detaljerad kunskap om fastigheterna som berörs och den egendom som inryms inom byggnader. Istället bör det sannolikt vara mer lämpligt att använda grövre schabloner. Det bör lyftas fram tydligare i författningsförslaget att avgiften kan beräknas på schablonkostnader, för att underlätta tolkning av författningsförslaget.

Det bör även tydliggöras i författningsförslaget om det enbart är den direkta ekonomiska skadekostnaden för fastighetsägaren och dennes

byggnader/konstruktioner som utgör grund för beräkning av nytta, eller om andra aspekter även kan ingå. Ska det till exempel ingå skador på inventarier och annan egendom, som kan tillhöra en hyresgäst? Det kan även finnas kostnader för t.ex. intäktsbortfall för en verksamhet inom handel, produktionsbortfall för en industri, eller andra indirekta kostnader. Detta kan vara av vikt att överväga eftersom skadeschabloner ofta baseras på information från försäkringsbolag, där ersättning för inventarier och annan egendom ofta klumpas ihop tillsammans med kostnad för återställning av konstruktioner, byggnader m.m.

Det bör även förtydligas om medfinansiering går att utkräva från fastighetsägare som äger anläggningar, produktionsgivande mark som jordbruk eller skogsbruk, med mera. Exempelvis finns ett flertal tunnelsystem inom Stockholms stad som ägs av regionala och nationella myndigheter samt privata företag. Översvämning av dessa tunnelsystem vore i flera fall extremt kostsamt för ägaren av tunneln. Det vore önskvärt om författningsförslaget förtydligar vilka typer av fastigheter eller värden inom en fastighet som gör att fastighetsägaren kan ingå i medfinansieringsområdet och vad avgiften kan beräknas för.

Trafikkontoret anser även att det bör övervägas mycket noga om kommunen endast får avkräva avgift motsvarande 50 % av de kostnader som kommunen själv har. Det anses, genom denna begränsning, uppstå risk för att klimatanpassningsåtgärder försvåras betydligt i de områden där kommunen inte kan motivera ett allmänt intresse i tillräcklig omfattning för en större ekonomisk investering. Det anses att det inom Stockholms stad finns ett stort antal områden med sådana förhållanden, där kommunen inte kan motivera en betydande andel av en skyddsåtgärds kostnad, men där klimatrisken är mycket hög. Samtidigt är det frekvent så att det är kommunens mark som behöver tas i anspråk och omformas inom dessa områden, för att avhjälpa en större risk, framförallt när det gäller översvämningsrisker. För att kunna nyttja lagstiftningen som föreslås måste därför i dessa fall ett ofta större antal fastighetsägare komma överens om att tillskjuta större investeringar, vilket medför att ”man är tillbaka på ruta ett” i processen kring att finansiera skyddsåtgärder, eftersom endast en liten andel av finansieringen kan komma från kommunen och ett eventuellt medfinansieringsområde således endast kan inbringa en låg andel av den totala finansieringen.

Trafikkontoret rekommenderar således att kommuner kan kräva en avgift som överstiger 50 % av kommunens egna kostnad, eftersom detta möjliggör klimatåtgärder i fler områden. Trafikkontoret ger dock inte ett precist förslag på hur stor andel av kommunens kostnad som ska kunna debiteras fastighetsägarna. Samtidigt måste detta dock balanseras så att kommunen inte kan avkräva en mycket hög avgift från en enskild fastighetsägare som av kommunens beräkningar anses ha en mycket omfattande risk.

Ett belysande exempel på detta från verkligheten är en riskanalys som trafikförvaltningen inom Region Stockholm gjort, för en tunnelbanestation med hög översvämningsrisk[3]. Den direkta ekonomiska skadekostnaden har av

trafikförvaltningen beräknats till över 300 miljoner kronor över en längre tidsperiod och kan således likställas vid nyttan som kan erhållas om risken försvinner, under motsvarande tidsperiod. Det är dock sannolikt inte rimligt att den berörda kommunen utkräver en avgift motsvarande 300 miljoner kronor till trafikförvaltningen. Dels är summan synnerligen hög, men det är sannolikt även så att trafikförvaltningen själva skulle kunna åtgärda risken på egen hand till lägre kostnad, för den egna anläggningen. Trafikförvaltningen kan därav ha en betydligt lägre alternativkostnad för att lösa sin egen klimatrisk, än den kostnad som kan åläggas organisationen från kommunen.

Trafikkontoret anser därför att det vore rimligt att överväga att införa ett maxbelopp för vad kommunen kan kräva av en enskild fastighetsägare, som inte relaterar till fastighetens marknadsvärde. Det bör även vara rimligt att ett maxbelopp införs för privatpersoner, som är knutet till exempel till ett antal prisbasbelopp.

Det är även oklart med nuvarande författningsförslag om den nytta som erhålls för en fastighetsägare tillåts beräknas över en lång tidsperiod, och hur lång tidsperiod som i sådant fall är lämpligt. Detta är en viktig aspekt och kanske extra relevant för fastigheter som riskerar att skadas med relativt tät frekvens, t.ex. fastigheter som återkommande drabbas av översvämningar. Ska endast den första klimathändelsen ligga till grund för nyttoberäkning, eller ska nyttan beräknas utifrån en statistisk årlig skadekostnad, och i sådant fall under vilken tidsperiod? Det kan anses rimligt att nyttan beräknas över samma tidsperiod som kommunen har ansvar för att klimatåtgärden fungerar, d.v.s. 30 år enligt nuvarande författningsförslag.

Trafikkontoret rekommenderar även starkt att kommunen ska kunna avgiftsbelägga fastighetsägare den faktiska andelen av den egna kostnaden, även om kommunen erhåller finansiella bidrag för klimatanpassningsåtgärden, till exempel från staten. D.v.s. kommunen ska kunna avkräva den andel av åtgärdens kostnad som kommunen har, före eventuella externa bidrag. Kommunen ska dock inte få ålägga fastighetsägare avgift i sådan omfattning att kommunen gör vinst på skyddsåtgärden, om statsbidrag eller annan finansiering överstiger den andel av kostnaden som kommunen i slutändan har själv, efter det att fastighetsägarna inom medfinansieringsområdet debiterats. Detta skulle ytterligare främja genomförandet av de mest kostnadseffektiva skyddsåtgärderna och premiera kommuner som identifierar och åtgärdar klimatrisker där stora samhällsvärden och -funktioner ligger i riskzonen.

Trafikkontoret rekommenderar att det förtydligas eller ändras i författningsförslagen att de klimatanpassningsåtgärder som kan sökas medfinansiering för, inte helt behöver eliminera en risk, utan istället tydligt reducera en risk. Det anses finnas utrymme för olika tolkningar med nuvarande skrivningar, som skulle kunna undvikas med mer enhetligt och tydligt språk. Till exempel står det i kapitel 1.1 att risken ska *förebyggas* eller *minska*, medan det i kapitel 10.5.1 står att en betydande risk ska *upphöra*, för att en avgift ska kunna tas ut. Med betydande risk för översvämning föreslår betänkandet samma vägledning som Boverket rekommenderar, vilket betyder att årlig sannolikhet 1/200 för översvämning från hav, sjö eller vattendrag, samt 1/100 för översvämning från skyfall.

Betänkandet skriver även att det är olämpligt att ta ut avgift från fastighetsägare om en betydande risk kvarstår efter åtgärden, även om den är reducerad (kap. 10.5.1). D.v.s. om en fastighet översvämmas från skyfall med sannolikhet 1/10, men efter åtgärden översvämmas med sannolikhet 1/95, föreslår betänkandet, enligt trafikkontorets tolkning, att ingen avgift ska kunna tas ut av fastighetsägaren, eftersom en betydande risk kvarstår. Detta resonemang anser trafikkontoret är felaktigt, eftersom det ofta är dessa fastigheter som erhåller den absolut största kalkylerbara nyttan. Detta beskrivs med ett exempel:

Ett instängt område där tre fastigheter finns, får frekvent översvämningar vid skyfall. Den lägst liggande fastigheten A drabbas relativt snabbt när skyfallet börjar leda till översvämning, och kan översvämmas så frekvent som var tionde år (årlig sannolikhet 1/10). Lite högre upp i terrängen, men fortfarande inne i det instängda området, ligger fastighet B, som översvämmas endast vid var 50:e år (årlig sannolikhet 1/50). Ännu något högre ligger fastigheten C, som översvämmas var 90:e år (årlig sannolikhet 1/90). Kommunen vidtar en klimatanpassningsåtgärd som leder till att ingen översvämning drabbar fastighet C och B vid årlig sannolikhet 1/100. Däremot drabbas fastighet A fortfarande av översvämning, men endast med årlig sannolikhet 1/95. Fastighet A har således fortsatt en betydande risk för översvämning enligt betänkandets definition, men erhåller sannolikt den i särklass största kalkylerbara nyttan av alla tre fastigheter i området, eftersom översvämningsrisken nu är oerhört mycket lägre än tidigare. Betänkandet rekommenderar dock i praktiken att denna fastighet A inte ska kunna debiteras avgift, eftersom risken inte helt är utesluten för en händelse med sannolikhet 1/100.

Trafikkontoret anser att alla fastighetsägare som får en tydligt beräknad nytta, ska kunna debiteras avgift, baserat på nyttans storlek, oavsett om en betydande risk fortsatt föreligger. Annars riskerar en mycket stark förvridning i kostnads-nyttofördelningen ske mot fastighetsägare, där de fastighetsägare som erhåller den största kalkylerbara nyttan i vissa fall helt kan undgå avgift.

Sammanfattat har trafikkontoret, för detta författningsförslag, följande kommentarer och rekommendationer:

- Det bör förtydligas vilka konsekvenser (till exempel direkta byggnadsskador, produktionsbortfall, skada på övrig egendom och lösöre) som kommunen får inkludera då risken, och sedermera avgiften, inom medfinansieringsområdet beräknas för olika fastigheter.

- Det bör förtydligas att kommunen kan använda lämpliga schabloner för att beräkna risk och riskreducering för fastighetsägare inom medfinansieringsområdet.

- Det bör förtydligas om nyttan som beräknas och som ligger till grund för avgiften, ska ackumuleras över en längre tidsperiod. Rimligt vore potentiellt att räkna med samma tidsperiod som åtgärden ska vara i bruk, enligt förslagets skrivning, d.v.s. 30 år.

- Det bör förtydligas att klimatrisken inte helt måste elimineras, utan att nyttan beräknas som den sänkning av risk som erhålls från klimatåtgärden.
- Det bör övervägas att införa ett maximalt belopp för den avgift som kan åläggas en fastighetsägare, som inte är knuten till marknadsvärdet på fastigheten. Det bör övervägas att detta maximala belopp kan variera beroende på vilken typ av fastighet och fastighetsägare som berörs.
- Det bör noga övervägas att öka andelen av kommunens egna kostnad som får debiteras till fastighetsägarna inom medfinansieringsområdet.
- Det rekommenderas att kommunen inte behöver avräkna eventuella bidrag som erhålls för klimatåtgärden, från den kostnad som ligger till grund för avgiften till fastighetsägarna inom medfinansieringsområdet. Kommunen bör dock inte kunna avgiftsbelägga medfinansieringsområdet sådan summa att kommunen går med vinst på åtgärden, efter det att eventuella bidrag räknats in.
- Det rekommenderas att alla fastighetsägare som får en tydligt beräknad nytta ska kunna debiteras avgift, baserat på nyttans storlek, oavsett om en betydande risk fortsatt föreligger eller ej. Nyttan och sedermera avgiften bör beräknas baserat på *reduceringen* av risk.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

I rubricerat författningsförslag föreslås att upphävande av eller dispens från strandskydd ska kunna göras, om området *behövs för en anläggning, anordning eller åtgärd som ska förebygga eller minska en risk för en skada på miljön, människors liv eller hälsa eller egendom till följd av effekterna av ett förändrat klimat (klimatanpassningsåtgärd), och behovet inte kan tillgodoses utanför området.*

Trafikkontoret är i grunden positiva till förslaget. Det anses dock att texten bör omformuleras så att det inte enkom gäller *till följd av effekterna av ett förändrat klimat*. Detta kan riskera att tolkas som att sådana klimatrisker som inte kommer förvärras, men fortsatt vara omfattande för att de redan är det idag, inte utgör tillräckligt skäl för dispens eller upphävande.

Om så är fallet kommer det finnas risk att till exempel skyddsvallar kring större vattendrag och älvar i Sverige inte inkluderas i förslaget, eftersom de största extremflödena i många av dessa älvar prognostiseras att minska, bl.a. p.g.a. reducerat snötäcke och således reducerad snösmältning. Det kan potentiellt även påverka erosions-, ras- och skredsäkring längs stränder och kajer, om dessa skyddsåtgärder kräver dispens från strandskyddet. Detta då det kan vara komplext att bevisa att sådana geotekniska risker kommer öka i ett framtida klimat.

Sammanfattat har trafikkontoret, för detta författningsförslag, följande kommentarer och rekommendationer:

- Skälet för dispens eller upphävande av strandskydd bör formuleras om så att det inte är *effekterna av ett förändrat klimat* som är anledningen, utan istället att det föreligger behov av en klimatanpassningsåtgärd, eller liknande formulering.
- Trafikkontoret ställer sig i övrigt positiva till förslaget.

Förslag till lag om ändring i väglagen (1971:948)

Rubricerat författningsförslag säger att *Länsstyrelsen får på begäran av väghållningsmyndigheten besluta att nyttjanderätt till mark eller annat utrymme ska upplåtas för tillfälliga arbeten som behövs för att*
1. förebygga eller minska en betydande risk för en skada på en väg till följd av ras, skred, översvämning eller annan liknande orsak,
eller
2. återställa en väg som har skadats till följd av ras, skred, översvämning eller annan liknande händelse. Nyttjanderätten ska upplåtas för den tid som behövs för att arbetena ska kunna utföras.

Väghållaren ska ersätta eventuella skador som denne orsakar då mark eller annat utrymme nyttjas för nödvändiga arbeten.
Trafikkontoret ställer sig positivt till författningsförslaget.

Förslag till lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144)

Rubricerat författningsförslag utgör ett tillägg till ledningsrättslagen, och säger att *ett dike eller en annan avloppsanordning för bortledande av dagvatten som ingår i en allmän va-anläggning men som inte utgör en ledning ska vid tillämpningen av denna lag anses som en ledning enligt första stycket 3 a.*
Förslaget möjliggör att skapa ledningsrätt för öppna dagvattensystem. Detta kan underlätta att skapa ytliga vattenstråk som kan nyttjas för bortledande av bl.a. dagvatten. Förslaget bör kunna leda till ökad kostnadseffektivitet.
Trafikkontoret ställer sig positivt till författningsförslaget.

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster

Rubricerat författningsförslag tydliggör i lagstiftningen den kapacitet som va-huvudmannen behöver upprätthålla i den allmänna va-anläggningen. Förslaget säger att *i fråga om bortledande av dagvatten ska va-anläggningen anses tillgodose skäliga anspråk på säkerhet om den för den anslutna bebyggelsen kan bortleda flöden motsvarande minst ett tioårsregn.*

Trafikkontoret anser att det är bra att det i lagstiftningen tydliggörs vilken kapacitet som va-huvudmannen har skyldighet att upprätthålla. Det noteras att förslaget avser ett tioårsregn vid ett givet tillfälle, och inte flödet motsvarande ett tioårsregn då anläggningen byggdes. Detta tolkas som att ökade flöden i ett förändrat klimat, till följd av t.ex. mer extrem korttidsnederbörd, sannolikt kommer kräva stora investeringar från va-huvudmannen för att i framtiden upprätthålla den i

lagstiftningen krävda kapaciteten.

Det upplevs dock finnas en osäkerhet om författningsförslaget kommer motverka branschorganisationen Svenskt Vattens föreslagna praxis om att dagvattensystem inom vissa typer av nya tätbebyggda områden ska dimensioneras för högre återkomsttid än tio år. D.v.s. om förslaget medför att högre kapacitet än tio år i t.ex. ny tät bebyggelse av centrum-karaktär inte längre kan motiveras för dagvattensystem. Om denna risk inte övervägts önskar trafikkontoret att så görs. Det önskas även att författningsförslaget förtydligar vad som avses så detta inte misstolkas.

Det noteras även att kravet gäller hela den allmänna va-anläggningen, och inkluderar således både spillvatten- och dagvattenförande system, vilket anses vara positivt. I betänkandet blandas dock begreppen avloppssystem och dagvattensystem. Det rekommenderas att ett och samma uttryck används konsekvent i hela textmassan för att undvika otydlighet.

Trafikkontoret ställer sig dock frågan om det är bättre att formulera kravet som att den allmänna va-anläggningen ska kunna *bortleda minst ett tioårsflöde*, istället för *bortleda flöden motsvarande minst ett tioårsregn.* Det är inte endast direkt nederbörd som skapar tillskottsvatten till den allmänna va-anläggningen. Snösmältning, inläckage från grundvatten, höga nivåer i recipienter och andra källor bidrar också. Det bör rimligen vara *frekvensen av flödet* och inte *frekvensen av regnet* som är av intresse för kravet på skälig säkerhet.

Förslaget säger även att va-huvudmannen ska tillhandahålla vissa uppgifter till fastighetsägare enligt följande:

På begäran av en fastighetsägare som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken för skada på sin fastighet till följd av översvämningar, ska huvudmannen lämna uppgifter om vilken mängd dagvatten den allmänna va-anläggningen kan bortleda från fastigheten.

Det anses att denna formulering är otydligt formulerad. Det är otydligt om informationen avser hur stort flöde som fastighetsägaren kan leda till förbindelsepunkten till den allmänna va-anläggningen, eller om det är ett specifikt flöde, t.ex. i liter per sekund, som ledningen närmast förbindelsepunkten klarar av att transportera, eller någon annan information. Denna information ger inte fastighetsägaren den kunskap som efterfrågas. Kapaciteten i den allmänna va-anläggningen är inte knutet till en specifik ledning utan påverkas av systemets funktion inom ett större geografiskt område. Det anses sannolikt vara så att det vore lämpligare att va-huvudmannen tillhandahåller mer generell information kopplat till lagkravet, t.ex. om lagkravet uppfylls inom området, eller ännu bättre vilken årlig frekvens som fastighetsägaren kan förvänta sig att den allmänna va-anläggningens kapacitet överskrids. Frekvensen med vilken kapaciteten överskrids bör vara information av hög relevans för en fastighetsägare, eftersom denna information beskriver hur frekvent en skada sannolikt kan uppstå, om fastigheten är sårbar för översvämning. Hur stort flödet är i liter per sekund är inte lika relevant eftersom det inte går att tolka till en risk.

Sammanfattat har trafikkontoret, för detta författningsförslag, följande kommentarer och rekommendationer:

- Trafikkontoret är positivt till att i författningstext tydliggöra va-huvudmannens skyldighet rörande kapacitet i avloppssystemet.
- Trafikkontoret ser en risk att förslaget kan ersätta branschpraxis för nybyggnation, där tätbebyggda områden av centrum-karaktär enligt Svenskt Vatten bör dimensioneras för högre än tio års återkomsttid. Kontoret önskar att denna risk utvärderas om detta inte tidigare gjorts och att förslaget förtydligar denna aspekt.
- I betänkandet blandas begreppen avloppssystem och dagvattensystem. Det rekommenderas att ett och samma uttryck används konsekvent i hela textmassan för att undvika otydlighet.
- Det vore sannolikt bättre att formulera kravet på skälig säkerhet som att den allmänna va-anläggningen ska kunna *bortleda minst ett tioårsflöde*, istället för *bortleda flöden motsvarande minst ett tioårsregn*. Detta eftersom det bör vara flödets frekvens och inte regnets frekvens som är av störst relevans.
- Det bör tydliggöras vilken information som va-huvudmannen ska tillhandahålla till fastighetsägaren. Relevant för fastighetsägaren bör rimligen vara hur frekvent den allmänna va-anläggningens kapacitet överskrids i området där förbindelsepunkten ligger.

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Rubricerat författningsförslag innefattar förändringar i kap. 5 §, 4 kap. 6 och 14 §§ och 14 kap. 18 §, samt införandet två nya paragrafer, 4 kap. 40 a § och 12 kap. 3 a §, och närmast före 4 kap. 40 a § en ny rubrik. Nedan kommenteras de paragrafer där kontoret haft synpunkter.

3 kap.
Kapitel 3 beskriver vad som ska framgå i kommunens översiktsplan. I detta kapitel revideras 4 § till följande ordalydelse (fetmarkerad text visar ändringar/tillägg):
4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av ***klimatrelaterade översvämningar****, ras, skred och erosion, hur sådana risker kan minska eller* ***upphöra samt inom vilka områden som kommunen avser att ta initiativ till fysiska åtgärder för att skydda mot sådana risker.***

Rörande 4 § anses det problematiskt att använda översiktsplanen för att redovisa alla typer av fysiska åtgärder som kommunen avser att ta initiativ till att åtgärda. Eftersom översiktsplanen generellt gäller under en längre tidsperiod kommer potentiellt endast sådana fysiska åtgärder som är beslutade eller tillräckligt långt gångna i planeringsstadiet att kunna inkluderas i översiktsplanen. Det gör att översiktsplanen snabbt kan bli inaktuell. Det är även så att kommunens olika organisationer kan genomföra en stor mängd fysiska åtgärder av varierande skala oberoende av varandra,

där flera kan antas vara av mindre storlek och kostnad. Det anses inte lämpligt att i översiktsplanen redovisa denna detaljnivå med samtliga fysiska åtgärder som kommunen ämnar vidta. Mer relevant vore att redovisa fysiska åtgärder av stor magnitud och betydande påverkan på större geografiska områden inom kommunen. Sådana projekt har lång planeringstid och genomförandetid och påverkar stora samhällsvärden, varför det enklare kan redovisas i översiktsplan. Exempelvis kan större översvämningssäkring längs en sjö eller ett vattendrag, planering av längre kajskydd och havsvattenskydd, m.m. vara av sådan magnitud att detta kan vara lämpligt att inkludera i översiktsplanen. Det anses således att förslaget bör omformuleras.

Trafikkontoret har inga kommentarer till formuleringen i 6 §.

12 kap.
I 12 kap. införs den nya 3 a §:
På begäran av den som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken för skada som kan följa av översvämning, ras, skred eller erosion, ska byggnadsnämnden tillhandahålla ett skriftligt underlag om en sådan risk.

Trafikkontoret är i grunden positiv till att fastighetsägare ska kunna erhålla information för att fatta goda beslut om hur den egna fastigheten ska skyddas mot fysiska risker. Det är dock i förslaget otydligt formulerat vilken information som skriftligen ska tillhandahållas till fastighetsägarna. Det kan innebära en orimlig arbetsbörda om kommunen ska göra individuella bedömningar för olika fastigheter vid begäran, och dessa måste formuleras skriftligen till individuella fastighetsägare. Som betänkandet identifierat råder betydande kompetensbrist inom Sverige idag, rörande hur klimatrisker kan värderas och hanteras. Det finns en hög risk för felbedömningar och undermålig rådgivning om kommuner ska tillhandahålla skriftliga underlag där det ingår riskbedömning, till fastighetsägare. Det måste diskuteras om det är kommunens roll att skriftligen bedöma fysiska risker per fastighet.

Mer rimligt vore istället att kommunen, vid en förfrågan, hänvisar till tillgängligt kunskapsmaterial som beskriver de aktuella riskerna. Sådant kunskapsunderlag kan finnas tillgängligt via nationella myndigheter eller hos den egna kommunen. Kunskapsmaterialet bör dock sedan värderas av fastighetsägaren själv.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Rubricerat författningsförslag ger ett bemyndigande till Folkhälsomyndigheten. Förslaget lyder:

Folkhälsomyndigheten får meddela föreskrifter om högsta temperatur inomhus i sådana boenden med särskilt stöd och särskild service som kommunen enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade är skyldig att inrätta för känsliga grupper.

Som förvaltare av stora markområden anser trafikkontoret att det är lämpligt att fastighetsägare och verksamhetsutövare, som ansvarar för vård och omsorg av individer som är känsliga för höga temperaturer och som inte kan ombesörja sina egna behov, är de aktörer som i slutändan har ansvar att säkerställa att individernas vistelsemiljö inte är skadligt för hälsan. Att hantera risker för individers hälsa på de faktiska platser där behov finns, bör vara en resurseffektiv åtgärd som medför flexibilitet att justera åtgärden efter nya behov och förutsättningar.
Trafikkontoret är positivt till förslaget.

Synpunkter på övriga förslag

Synpunkter på slutsatser om ett kommunalt samordningsansvar

Betänkandet slår fast att det inte är självklart vad ett kommunalt samordningsansvar för klimatanpassningsåtgärder skulle innebära. Det ges flera exempel på kommunala samordningsansvar och man går även specifikt in på behovet av mellankommunal samverkan. Betänkandets slutsats är att det inte är motiverat att införa ett författningsreglerat kommunalt samordningsansvar för klimatanpassningsåtgärder.

Trafikkontoret anser att det till mångt och mycket idag redan går att samordna arbeten mellan kommunen och andra privata och offentliga aktörer inom klimatanpassningsåtgärder. Samverkan styrs av behov av att hantera risker, där varje aktör har ansvar för åtgärdandet av sina egna risker. Möjligheten till genomförande av sådana samverkansåtgärder bör öka ytterligare om de förslag på medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder som finns i betänkandet realiseras. Kontoret har därför inte några starka synpunkter på rekommendationen att inte inrätta ett kommunalt samordningsansvar.

Däremot vill trafikkontoret betona att ett ansvar att ingå samverkan på mellankommunal nivå kan vara en separat fråga. Projektet Slussen lyfts som exempel på att mellankommunal samverkan fungerar i praktiken, eftersom en betydande del av projektet är en klimatanpassningsåtgärd. Denna slutsats anses inte vara korrekt eller i detta sammanhang en bra referens, med tanke på att Stockholms stad varit den enda kommun som gått in med finansiering av projektet, trots att ett stort antal kommuner har nytta av klimatanpassningsåtgärden som görs, och trots att omfattande förhandlingar, inklusive sådana som leddes av en statlig medlare, genomfördes rörande samfinansiering utan att i slutändan nå något resultat. Det är tillochmed så att Stockholms stad betalt ekonomisk ersättning till fastighetsägare i andra kommuner som påverkas av den nya regleringen som Slussen medför. Pedagogiskt kan vara att ställa sig frågan om Slussens klimatanpassningsåtgärder blivit byggd över huvud taget, om platsen för anläggningen varit i en mindre kommun.

Synpunkter på bedömning att upprätta statligt ansvar för skyddet mot översvämningar från havet

Inom betänkandet förs ett längre resonemang om risker med i framtiden stigande havsnivåer, och den komplexa värdering som följer rörande hur denna havsnivåförändring bäst hanteras. Betänkandet resonerar att frågan påverkar

nationella intressen i den omfattning att ett utökat statligt ansvar för att hantera risken för översvämning från havet krävs. Betänkandet bedömer även att det i närtid bör klarläggas var översvämningsskydd mot havet bör anläggas med utgångspunkt från nationella intressen. Betänkandet föreslår en tidplan, tills beslut fattas av regeringen, om ca fem år, d.v.s. hösten 2031.
Trafikkontoret anser att det är positivt att betänkande föreslår att staten ska ta ett större ansvar för skydd av kustområden av nationell betydelse som hotas av stigande havsnivåer. Kontoret lämnar inte detaljerade synpunkter på den process och ansvariga som föreslås, då frågan bör bemötas av kommunstyrelsen i Stockholm. Kontoret noterar dock den korta tidplanen om ca fem år, till dess att beslut ska kunna fattas av regeringen. Med tanke på frågans komplexitet och beslutens betydelse, är tidsfristen kort. Det anses vara mycket kort tid tillgängligt för dialog med kommuner, särskilt om beslut ska förankras med den kommunala politiken och kommuner behöver göra egna utredningar för att ta fram tillräcklig information för en dialog och eventuell förhandling med staten i frågan.

Allmänna synpunkter

Det bör förtydligas att klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras där en betydande risk finns för klimatrelaterade risker, som kan uppstå från extremväder eller andra händelser. I remissen står det frekvent att åtgärder kan göras om risker finns *till följd av ett förändrat klimat*. I vissa fall kan detta potentiellt utesluta skyddsåtgärder, i de fall där risken för skador sänks eller förblir de samma i ett framtida klimat. Det är alltså inte ett förändrat klimat som leder till behovet. Detta är till exempel gällande för många stora älvar, där de största extremflödena kommer minska i framtiden, bl.a. p.g.a. minskad snösmältning. Det kommer dock fortsatt föreligga stora risker längs dessa älvar, där behov av skydd av tätorter och samhällsvärden är högt prioriterat. Författningstexterna riskerar att skapa osäkerhet om lagstiftningen kan användas inom dessa områden, t.ex. för dispens från strandskyddet eller för att tillskapa ett medfinansieringsområde.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2025 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande betänkandet ”Bättre förutsättningar för klimatanpassning” (SOU 2025:51) och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Hugo Laigar m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har i sitt svar valt att fokusera på det förslag i utredningen som behandlar föreskrifter om högsta inomhustemperaturer för känsliga grupper.

Förvaltningen håller med om utredarens förslag att Folkhälsomyndigheten

(FHM) ska få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om högsta temperatur inomhus i sådana boenden med särskilt stöd och särskild service enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade som staden är skyldig att inrätta för känsliga grupper. Då hälsoriskerna som är förknippade med värmebölja kan vara allvarliga är det av vikt för den enskilde som bor på ett äldreboende att inomhustemperaturen en varm sommardag kan hållas lägre än utomhustemperaturen. Förvaltningen vill dock lyfta att förslaget kan vara förenat med utmaningar i form av kostnader för exempelvis ombyggnationer och klimatanläggningar.

På Stockholms stads webbplats ”Leverantörer och utförare” finns rekommendationer för hur verksamheter inom äldreomsorgen, socialpsykiatrin och funktionshinderområdet bör agera före och vid en värmebölja. På stadens webbplats hänvisas bland annat till Folkhälsomyndighetens webbplats. Informationen är sammanställd av äldreförvaltningen och socialförvaltningen.

Utmaningar att hantera för hemtjänsten
På sidan 224 i betänkandet står följande: ”För det andra föreslår vi att bemyndigandet ska begränsas till sådana särskilda boenden som det finns en skyldighet för kommunen att inrätta. Skälet för att avgränsa bemyndigandet till dessa boendeformer är att föreskrifterna inte bör avse inomhustemperaturer i bostäder generellt. Även om höga temperaturer har effekter på befolkningen i stort, och även om många äldre får stöd i form av hemtjänst i det egna hemmet, är det gentemot sådana boenden som samhället särskilt tillhandahåller för personer med stora omsorgsbehov, som de skarpa kraven bör tillämpas.”

Förvaltningen håller med utredaren om att det inte går att bestämma att enskilda fastighetsägare kan åläggas att hålla en viss temperatur inomhus. Förvaltningen vill ändå lyfta att det finns utmaningar för hemtjänsten som arbetar med personer med gruppen sköra äldre som har stora omsorgsbehov och bor i egen fastighet. Hemtjänsten kan i dessa fall endast rekommendera och hjälpa den enskilde att vidta åtgärder om den enskilde önskar det.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

> Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Daniele Fava (C) och Linnea Sandström Lange (L), se Reservationer m.m.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utifrån stadsdelsnämndens ansvarsområden gör förvaltningen nedan ett antal reflektioner kring betänkandet gällande Bättre förutsättningar för klimatanpassning.

Dagvatten

Öppna dagvattenanordningar (anläggningar som exempelvis samlar upp och leder dagvattnet vidare) föreslås ska också omfattas av ledningsrättslagen. Förvaltningen ser positivt på detta då rörledningar ofta är dyrare i jämförelse och kapaciteten svårreglerad efter anläggningsskedet. Förvaltningen ser att en konsekvens av öppna dagvattenanordningar i landskapet kan medföra ett behov av att ta mer markyta i anspråk. Det kan ge konsekvenser i stadsmiljöer där det redan idag är hård konkurrens om yta. Förvaltningen vill värna de rekreativa och gröna värdena i stadsmiljön och anser att krav på utformningen av exempelvis dagvattenanordningar behöver ställas i dessa miljöer.

Förvaltningen ser positivt på att dagvattensystemets kapacitet föreslås regleras i lag. Det är bra att det blir tydligt hur långt va-huvudmannens ansvar sträcker sig vilket samtidigt gör att gränsen var övriga aktörers ansvar tar vid blir tydligare.

Förvaltningen ser redan idag inom Stockholms stad hur projekt som berör dagvattenhantering påverkar flera olika delar av stadens organisation. Stockholm Vatten och Avfalls uppdrag begränsas oftast till de tekniska delarna i projekt som rör dagvattenhantering. En utformning som även innefattar andra värden i landskapet än rent tekniska behöver ofta bekostas av stadens skattefinansierade nämnder och alltså inte enbart genom det så kallade va-kollektivet.

Hantering av avgifter

Förslaget innebär att kommunen ska kunna ta ut avgifter för genomförda klimatanpassningsåtgärder av berörda fastighetsägare. I dagsläget har inte stadsdelsnämnden ansvar för att ta fram en modell för avgifter. Vidare påverkar flera av stadens nämnder (exempelvis stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden) kostnaden för klimatanpassningsåtgärder. Staden behöver bygga upp en organisation samt ansvarsfördelning för att sammanställa de olika nämndernas kostnader samt säkerställa att fastighetsägare som berörs av stadsmiljöåtgärder som stadsdelsnämnden genomför även betalar detta genom korrekt avgift.

Inomhustemperaturer

I betänkandet föreslås ett säkerställande av högsta inomhustemperaturer i särskilda boenden för äldre samt gruppbostäder. Initiativet är positivt i sak samtidigt som det kommer innebära ytterligare investeringar i de fastigheter nämnden hyr för att driva vård- och omsorgsboenden. Dessa åtgärder kommer innebära högre hyror. Vidare kommer även andra lokaler som nämnden hyr som påverkas av klimatanpassningsåtgärder innebära ökade kostnader för fastighetsägare vilket direkt

påverkar hyressättningen. Även avgifter för vatten och avlopp bedöms öka i framtiden för verksamheterna.

Utöver detta ser förvaltningen att förslagen i betänkandet också kan innebära ökade kostnader genom informationsinsatser till medborgare samt kompetensutveckling hos medarbetare. Genom att det exempelvis ska genomföras fördjupade riskanalyser kommer även mer personella resurser utgå.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 2 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Klimatanpassning är en central samhällsfråga där behovet av långsiktiga och samordnade åtgärder blir alltmer påtagligt. Koncernledningen välkomnar därför att kommunernas roll som samordnare föreslås tydliggöras i lagstiftningen. Ett formaliserat ansvar ger ökad förutsägbarhet, skapar bättre möjligheter till tidig planering och bidrar till att klimatrisker hanteras konsekvent i hela stadsbyggnadsprocessen. Likaså är det positivt att staten föreslås ta ett utökat ansvar för havsrelaterade risker. Skydd mot stigande havsnivåer är av sådan omfattning och komplexitet att det kräver nationell styrning, gemensamma riktlinjer och långsiktig finansiering.

Koncernledningen ser också positivt på förslagen som rör den fysiska planeringen. Möjligheten att villkora bygglov med klimatanpassningsåtgärder, att ändra eller upphäva detaljplaner i riskområden samt att reservera mark för klimatanpassningsanläggningar stärker stadens verktyg för att förebygga skador och skapa långsiktigt hållbara miljöer. På samma sätt bedöms förslaget om att lagfästa dimensioneringen av dagvattensystem för tioårsregn som en förbättring, då det skapar förutsebarhet i planeringen och tydligare ansvarsfördelning. Att öppna dagvattenanordningar ska kunna omfattas av ledningsrätt är också positivt, eftersom det ger fler tekniska möjligheter i en tät stad.

Koncernledningen anser i likhet med flera dotterbolag att förslaget om en medfinansieringsmodell riskerar att skapa oproportionerliga kostnader för fastighetsägare utan att de ges motsvarande inflytande över vilka åtgärder som genomförs och till vilken kostnadsnivå. Detta är särskilt problematiskt för samhällskritiska fastigheter som skolor och äldreboenden, där kostnaderna inte kan föras vidare till brukarna. Modellen kan dessutom minska incitamenten för fastighetsägare att själva vidta klimatanpassningsåtgärder om dessa inte beaktas i avgiftsberäkningen. Avsaknaden av tydliga nationella definitioner av centrala begrepp riskerar att skapa rättsosäkerhet. Koncernledningen anser därför att modellen i dess nuvarande form inte bör införas.

Ett annat område som kräver förtydligande är förslaget om föreskrifter för högsta inomhustemperatur. Koncernledningen delar uppfattningen att höga inomhustemperaturer utgör en hälsorisk, men konstaterar att generella bindande krav

skulle vara svåra att genomföra i befintliga fastigheter och riskerar att motverka stadens energi- och klimatmål. Ett rimligt förhållningssätt är att begränsa regleringen till vård- och omsorgsboenden, införa den stegvis och kombinera den med statliga stödprogram.

Stockholm Vatten och Avfall har särskilt uppmärksammat de förslag som berör VA-verksamheten. Att lagfästa dimensioneringen av dagvattensystem för tioårsregn ger ökad tydlighet men måste tydligt framgå som en kodifiering av praxis och inte en utvidgning av ansvaret. Förslaget om att VA-huvudmän ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet är däremot problematiskt, då det riskerar att leda till omfattande merarbete och krav på åtgärder som inte är samhällsekonomiskt motiverade. Koncernledningen ser samtidigt positivt på att öppna dagvattenanordningar ska kunna omfattas av ledningsrätt, men betonar vikten av att incitamenten för lokalt omhändertagande av dagvatten bevaras och stärks, gärna genom ett tydligare lagstöd för drift och underhåll av LOD-anläggningar.

Koncernledningen noterar likt SVOA att betänkandet fokuserar på akuta vattenrelaterade risker, medan mer långsiktiga effekter av klimatförändringar inte fått tillräcklig uppmärksamhet. Förändrade grundvattennivåer, stigande råvattentemperaturer med konsekvenser för dricksvattenförsörjningen samt anpassning av avfallshanteringen är exempel på frågor som också bör omfattas i ett brett klimatanpassningsperspektiv.

Stockholms Stadshus AB:s underremisser

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Svenska Bostäder är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på avgiftsmodellen.

Svenska Bostäder anser att avgiftsmodellen bör vara tydlig och förutsägbar, och att det bör finnas möjlighet att reducera eller undanta avgift om fastighetsägaren har vidtagit egna åtgärder för att hantera risker. De vill också ha tydligare definitioner och objektiva bedömningskriterier för avgiftsmodellen, så att fastighetsägare kan förstå hur avgifterna beräknas och hur de kan påverka avgiftsbeloppet.

Svenska Bostäder lyfter också fram vikten av att kommuner och fastighetsägare samverkar för att identifiera och hantera klimatrelaterade risker. De anser att det är viktigt att det finns en tydlig ansvarsfördelning och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra klimatskyddsåtgärder.

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Familjebostäder är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget

om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på förslaget om att införa bindande krav på inomhustemperatur i vissa boenden.

Familjebostäder anser att förslaget om bindande krav på inomhustemperatur kan vara tekniskt komplicerat och medföra höga kostnader. De vill ha tydligare definitioner av vilka boenden som omfattas av förslaget, och vill ha möjlighet till samverkan med kommunen och andra aktörer för att säkerställa att klimatskyddsåtgärder genomförs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Familjebostäder lyfter också fram vikten av att det finns ekonomiskt stöd att söka för att genomföra klimatskyddsåtgärder. De anser att det är viktigt att fastighetsägare har möjlighet att söka bidrag eller lån för att finansiera klimatskyddsåtgärder, och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra åtgärderna.

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholmshem är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på avgiftsmodellen.

Stockholmshem anser att avgiftsmodellen bör vara tydlig och förutsägbar, och att det bör finnas möjlighet att reducera eller undanta avgift om fastighetsägaren har vidtagit egna åtgärder för att hantera risker. De vill också ha tydligare definitioner och objektiva bedömningskriterier för avgiftsmodellen, så att fastighetsägare kan förstå hur avgifterna beräknas och hur de kan påverka avgiftsbeloppet.

Stockholmshem lyfter också fram vikten av att kommuner och fastighetsägare samverkar för att identifiera och hantera klimatrelaterade risker. De anser att det är viktigt att det finns en tydlig ansvarsfördelning och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra klimatskyddsåtgärder.

Micasa Fastigheters remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Micasa är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på avgiftsmodellen.

Micasa anser att avgiftsmodellen bör vara tydlig och förutsägbar, och att det bör finnas möjlighet att reducera eller undanta avgift om fastighetsägaren har vidtagit egna åtgärder för att hantera risker. De vill också ha tydligare definitioner och objektiva bedömningskriterier för avgiftsmodellen, så att fastighetsägare kan förstå hur avgifterna beräknas och hur de kan påverka avgiftsbeloppet.

Micasa lyfter också fram vikten av att det finns ekonomiskt stöd att söka för att genomföra klimatskyddsåtgärder. De anser att det är viktigt att fastighetsägare har möjlighet att söka bidrag eller lån för att finansiera klimatskyddsåtgärder, och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra åtgärderna.

SISABs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

SISAB är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på förslaget om att införa bindande krav på inomhustemperatur i skolor.

SISAB anser att förslaget om bindande krav på inomhustemperatur kan vara tekniskt komplicerat och medföra höga kostnader. De vill ha tydligare definitioner av vilka skolor som omfattas av förslaget, och vill ha möjlighet till samverkan med kommunen och andra aktörer för att säkerställa att klimatskyddsåtgärder genomförs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

SISAB lyfter också fram vikten av att det finns ekonomiskt stöd att söka för att genomföra klimatskyddsåtgärder. De anser att det är viktigt att fastighetsägare har möjlighet att söka bidrag eller lån för att finansiera klimatskyddsåtgärder, och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra åtgärderna.

Stockholm Vatten och Avfalls remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) välkomnar utredningens ambition att stärka samhällets förmåga till klimatanpassning men betonar att förslagen i huvudsak är starkt avgränsade till vattenrelaterade akuta risker såsom skyfall och havsnivåhöjningar. Bolaget hade gärna sett en bredare ansats där även långsiktiga och kroniska förändringar, exempelvis höjda grundvattennivåer, temperaturförändringar och konsekvenser för dricksvattenförsörjningen, inkluderas.

SVOA lyfter särskilt tre lagförslag som direkt påverkar bolagets verksamhet. Förslaget om att lagfästa att dagvattensystemet ska dimensioneras för att klara ett tioårsregn bedöms som positivt eftersom det ger ökad förutsägbarhet i planering och dialog med såväl kommunen som fastighetsägare. Samtidigt understryker bolaget vikten av att förslaget endast ses som en kodifiering av rådande praxis och inte innebär ett utvidgat ansvar för VA-huvudmannen. När det gäller förslaget om att VA-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet ställer sig bolaget tveksamt. Risken är att det leder till betydande merarbete utan motsvarande nytta, samt att fastighetsägare kan komma att ställa krav på kapacitetshöjande åtgärder som inte är samhällsekonomiskt prioriterade. SVOA anser därför att tydligheten som följer av lagförslaget om 10-årsregn i praktiken bör göra särskilda uppgiftslämnanden överflödiga. Bolaget ser däremot positivt på förslaget att öppna dagvattenanordningar ska kunna omfattas av ledningsrättslagen, eftersom det kan skapa nya tekniska möjligheter i en tät stadsmiljö. Samtidigt understryks att

incitamenten för lokalt omhändertagande av dagvatten på kvartersmark måste behållas och förstärkas, bland annat genom ett tydligare lagstöd för drift och underhåll av sådana anläggningar.

Utöver dessa frågor framhåller SVOA att stigande havsnivåer på sikt kan komma att påverka utsläppspunkterna från reningsverken, att tillskottsvatten i kombinerade system riskerar att öka belastningen på avloppsreningsverken och att avfallshanteringen, som är beroende av fungerande transporter och vägframkomlighet, är en samhällsviktig verksamhet som också behöver inkluderas i klimatanpassningsarbetet. Bolaget anser att en förstärkt integrering av klimatanpassning i översiktsplaneringen är nödvändig, bland annat genom att riskområden som lågpunkter markeras och undantas från exploatering.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande av Hugo Laigar m.fl. (M)

Vi moderater ser komplexiteten i frågan och att ansvaret lätt hamnar hos flera förvaltningar inom stadens verksamhet. Bredden av remissinstanser visar också hur komplicerat det kan bli för stadens verksamhet när flera delar berörs. Ytterst handlar omsorgen staden bedriver dock om den enskilda individen i behov av stöd och hjälp, det får inte glömmas bort.

Att enbart begränsa sig till att ha ansvar för inomhustemperaturen i boenden eller verksamheter i stadens regi är ett tillkortakommande och en kritik vi kan dela med förvaltningen. Staden har ett stort ansvar, och en stor kompetens. Äldre som bor i Stockholm behöver veta att vi alltid kommer arbeta med att göra staden till en bättre plats för dem, oavsett hur du bor.

Utredningen ger elva förslag på åtgärder. De är inte alla oväsentliga för Stockholms stads äldreomsorg över tid. Exempelvis behöver den styrande majoriteten se till de risker som finns kring de byggnationer som äldre nyttjar i Stockholm.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Daniele Fava (C) och Linnea Sandström Lange (L)

Centerpartiet och Liberalerna anser att det är hög tid att staten tar klimatanpassningen på större allvar. Betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning innehåller flera viktiga steg framåt, inte minst bättre lagstöd för att förebygga risker och en tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter, vilket ger kommunerna struktur och verktyg i arbetet.

Vi saknar dock avgörande pusselbitar. Staten lägger nya krav på kommunerna utan att säkra en långsiktig finansiering. Vi delar förvaltningens bedömning att flera av förslagen, exempelvis om dagvatten och inomhustemperaturer, riskerar att innebära ökade kostnader för nämnden och därmed för stockholmarna. Vi menar att staten måste ta ett större ansvar för att finansiera klimatanpassningen, men utan att hämma lokala och innovativa lösningar.

Den akuta vattenbrist som nu drabbar Stockholm visar med all tydlighet att klimatförändringarna redan är här. Trots stadens läge vid Mälaren står vi utan tillräcklig beredskap. Det är ett sorgligt bevis på kombinationen av regeringens bristande klimatpolitik och det lokala vänsterstyrets luftslott av klimatanpassningar. Centerpartiet och Liberalerna vill därför öka takten i klimatanpassningen, stärka beredskapen och investera i hållbara lösningar som regnvatteninsamling och

gråvattenhantering. Stockholm behöver klimatåtgärder som fungerar här och nu och för kommande generationer.